DANIEL,

Dániel nem ſidó országban hanem Babyloniában irta az fogságnac helyén az ő könyvét, mint az Ezechiel is mellyben az ő maga állapattyáról társaival egyben, és ſ. képpen ez világon való négy birodalmokról Cap: 2, & 7. Az fogságban való anyaſſent egy báznac nyomoruſágáról, és az Iſtennec az ő Egy háza felől való gond viſelíſéről Cap: 3. & 6. Az kegyetlen Babyloniái feiedelmeknec büntetéſekről, Cap. 4. & 5 Az Dárius és Alexander birodalmáról, és ennec halála után való királyoknac veſſekedéſekről, Cap: 8. & 11. Az ő könyörgéſének meg hallgatáſáról az népnec meg ſzabadulása felől, Az Chriſtus halálárol, diczőſégéről, ellenſégéről, ellentámadáſáról, örök életről nagy niluán ſzól Cap: 9. 12.

ELSŐ RESZ.

Ioachim Iuda királlya fogſágra vitetik Babiloniába. Nabucodonozor az rab gyermekek közzül válogattat azokat irásban, tudományban, és Chaldæuſoc nyelvének tanulásában hadgya fel tartani, kic időuendőre az király előtt forogianac, kic közzül vőle Dániel az ő három társaival egybe. Dániel nem akaria magát az pogány feiedelem ételével italával meg fertéztetni. Az Iſten Daniele az ő társaival egybe nagy bőlcſeſeggel ſzerzi.

IN A chimnac Iuda királyanac birodalmának harmadic eſztendeiében, iő ue Nabucodonozor à Babyloniái király Ieruſálemre és meg ſzállá azt.

2 És adá az WR az ő kezébe Ioachimot Iuda királyát, és az Iſten házának edénynec (valami) réſzét: és viue azokat Sennaar földére az ő Iſtenének házában: és az edényeket bé viue az ő Iſtenének kénczes házába.

3 És az király paranczolá Aſpenaznac az komornikoc feiedelmének, hogy az Izrael fiai közzül vinne Babyloniába, és az király nemből és feiedelmec fiai közzül.

4 Olly gyermekeket kikben ſemmi macula ne lenne, hanem kic ſzépec vólnának tekintetre, és tudoſoc minden bőſcheſégben, és értői az tudományoknac, és ékeſſen ki mondói az ő értelmeknec, és az kikben erő lenne, hogy álhatnának az király palotáiában és à kiket tanitana irásra és Chaldæuſoc nyelvére.

5 Es ren-

5 Es rendele ő nékic az király minden napi élést az ő királi étel-léből, és az ő bor italából: és hogy őket tarcza három esztendeig, és az után állanának az király előtt.

6 Továbbá valának ezek között Iuda fiai közzül, Dániel, Ananiás Misael, és Azarias.

7 Kiknec az komornikoc feiedelme neueket ada: Es Dánielt Baltassarnac, és Ananiást Sidrachnac, és Misaelt Mesachnac, Azariást Abednegonac neuezé.

8 Es az Dániel el tőkéllé az ő szivében, hogy magát meg ne fértéztetné az király ételéuel és az ő boráual, és keré az komornikoc feiedelmét, hogy magát meg ne fértesítetné.

9 Továbbá tötte vala az Isten Dánielt keduessé az komornikoc feiedelme előtt, hogy ő hozzá kegyelemmel és irgalmassággal lenne.

10 Es monda az komornikoc feiedelme Dánielnec: Félem az én Wramat, az királt, a ki az ételt és az italt rendelte ti néktec, ki hogy ha látandgya az ti ortzátokat, hogy hituánb az gyermekekénél az kic (most) hasonlóc ti hozzátoc, halálos sententiát hoznátoc az én feiemre az király-tól.

11 Es monda Dániel Malassarnac, az kire az komornikoc feiedelme bizta vala Dánielt, Ananiást, Misaelt, és Azariást.

12 Késerc meg kérlec az te szólgaidat tíz napig, és adgyanac mi nékünc böjtő eleséget hogy azt együc, és vizet kit igyünc.

13 Es láttassanac meg te előtted az mi ábrazatinc, és az gyermekeknec ábrazattyoc, az kic élnec az király ételéuel, és az mint te néked tettzic czelekedgyel vgy az te szólgaiddal.

14 Es engede nékic ebben ez dologban, és meg késerté őket tíz nap.

15 Es tíz nap múlua, láttatéc az ő ábrazattyoc szépbnec, és testekben köuérbeknec azoknál à gyermekeknél az kic élnec vala az király ételéuel.

16 Es ezokaért Malasar az ő ételec részét el vesii vala, és az ő italokra való rendelt bort, és ád vala nékic böjtő eleséget.

17 Es annac az négy gyermeknec adá az Isten tudományt és értelmet minden irásban és bölczeségben: Danielnec pedig hogy értöse lenne minden látásnac és álmoknac.

18 Továbbá az időc el múluán, kikben hatta vala az király hogy eleibe vinnéc őket, eleibe viué őket az komornikoc feiedelme Nabucodozornac.

19 Es szólla vélec az király, és nem találtatéc mind közzölökis ollyan, mint Dániel, Ananiás, Misael, és Azarias. és vduarlanac vala az király előtt.

20 Es minden bölcz és értelmes beszédben kiről tűlöc az király tudakozéc, találá őket tíz

kép-

képpen fellyeb minden termé-
siet és egi dolgokban való tudók-
nál kic az ő egéſi orſágában valá-
nac.

21 És lőn Dániel (abban az vd-
uari ſolgálatban) Cyrus király el-
ső eſtendeig.

II. *Réſi.*

Nabucodonozor álmot lát, orſágban az bölſeſeket be hiuattya, kic miuelhogy az álmot meg nem mondhattyác es meg nem magya-
rázhattyác, meg ölteti őket. Dániel időt kér, Iſten meg jelenti néki az álmot, és az király előtt meg magyarázza, és ezokert Daniélt tar-
ſaiual egybe az király nagy méltoſágra emeli.

1 TOuábba máſod eſtendeiében birodalmának láta Nabucodonozor álmokat: és meg röttene az ő lelke, és az álom el-múléc tőle.

2 Es hagyá az király, hogy hinának terméſiet tudó bölczeket, eg forgás tudókat, várallókat, és Chaldęuſokat, hogy az királynac meg jelentenéc az ő álmait: és be ménének és állának az király eleibe.

3 Es monda az király ő néki-
kic: Almot láttam, és meg röttene az én lelkem, hogy meg nem emlekezhetem az álomról.

4 Es mondának az Chaldęuſoc az királynac Siriai nyeluen: király mind örőcké élly: mond meg az álmot az te ſiólgaidnac, és az magyarázattyát meg jelentyűc.

5 Felele az király és monda az Chaldęuſoknac, az az dolog feiemből ki eſett: De ha meg nem mondgyátoc énnékem az álmot, és annac magyarázattyát, kontzról kontzra hányattattoc, és az ti házaitoc peruatá ſęcké léſinec.

6 Ha pedig az álmot, és annac értelmét meg mondgyátoc, aiándékot, jutalmot, tiſteſsé-
get nagyot veſitec én tőlem, ez okaért az álmot, és annac magyarázattyát mondgyátoc meg énnékem.

7 Felelénec máſodſior, és mondának: Az király mondgya meg az álmot az ő ſiólgainac, és az magyarázattyát meg mond-
gyuc.

8 Felele az király és monda: Bizonnyal tudom én hogy czac időt halaſitotoc: miért hogy láttyátoc hogy elmemből ki ment az dolog.

9 De ha az álmot meg nem jelentitec énnékem, egy ſententia vagyon felőletec, miért hogy hamis és tétouázó beſzéddel akartoc engemet tartani, mig idő múllyéc, ez okaért az álmot meg mondgyátoc énnékem, hogy tudgyam hogy magyarázattyátis meg mondhattyátoc.

10 Felelénec az Chaldęuſoc az király előtt, és mondának: Nin-
czen ember ez földön, ki az király dolgát meg jelentheſſe, ez okaért ſenki, ſem király, ſem ſe-
jedelem, ſem fő tiztartó nem kéuánt valamelly bölcztől, eg for-
gáshoz tudóktól, és Chaldęuſtól illyen dolgot.

11 Es az dolog melyről az király tuda-

tudakozic igen nehez, és ninczen az ki azt meg mondhaſſa az király elött, hanem az Iſtenec, kiknec lakáſoc ninczen az emberekkel.

12 Annac okáért az király haragiában, és búſulásában meg hagyá, hogy meg ölnenec mind az Babyloniai bölczec.

13 És az paranczolat ki méne: és az bölczeket ölic vala, és keresic vala Dánieltis és az ő társait, hogy meg ölettetnének.

14 Ackor Dániel tanáczkozée ez dolog felöl az Ariockal, az király vitézinec Capitánnyával: az ki ki ment vala ölni az Babyloniai bölczeket.

15 És monda Ariochnac annac az király tiztartoiának: Mi okért ſiet az király ezzel ez paranczolattal? Ackoron az dolgot meg jelenté Arioch Dánielnec.

16 És Dániel bé méne, és kére az királt hogy adná idöt ő néki, és az magyarázatot meg vinné az királnac.

17 Ackoron Dániel házához méne: és Ananiáſnac, Miſaelnec, és Azariáſnac, az ő társainac, ez dolgot meg jelenté.

18 Es hogy irgalmaſſágit kérnéc az mennyeknec Iſtenénec, erröl ez titkos dologról: hogy el ne veſſénec Dániel és az ő társai, az több Babyloniai bölczeckel égygyüt.

19 Ackoron Dánielnec, éjjeli látásban ez è titoc meg jelenteték: és ez okáért Dániel áldá az mennyei Iſtent.

20 Felele Dániel, és monda: Aldott légyen az WRnac neue örökkön és örökké: öué az bölczeſég és az erö.

a Danielbéli kat ad Iſtennec az alomnac meg jelentéſéért.

21 És ö az ki meg változtattya az idöket, és az idöknec réſzeit: leveti az királyokat, és ſzerez királyokat: ád bölczeſéget az bölczeknec, és értelmet az tudóſoknac.

22 Ö jelenti meg az mély és el röytett dólgokat: érti az mi az ſetétſégben vagyon, és világoſſág lakozic ö vele.

23 Tégedet vallac én attyáimnac Iſtene, és diczérlec tégedet, hogy bölczeſéget és eröt ádtál énnékem, és moſtan meg jelentetted énnékem az mit kértönc te tüled, mert az király álmát meg jelentetted mi nékünc.

24 Annac okáért bé méne Dániel Ariochhoz, az kit rendelt vala az király hogy el veſſené az Babyloniai bölczeket, el méne azért, és így ſzóla ö néki: Az Babyloniai bölczeket ne veſſeſd, vigy engemet az király eleibe, és az magyarázatot meg jelentem az királynac.

25 Ackoron Arioch hamarſág gal bé viué Dánielt az király eleibe, és így ſzolla néki, Találtam férfiat Iuda nemzet foglyai között, az ki az magyarázatot meg jelenti az királnac.

26 Felele az király, és monda Dánielnec, kinec neue vala Baltaſsar, vagyoné tehetſéged te néked hogy meg jelentheſsed énnékem az álmot mellyet láttam, és annac magyarázattyát?

27 Felele

27 Felele Dániel az király előtt, és monda: Az titkot melyről az király tudakozic, az bölczec, égi forgás tudóc, terméset tudóc, iöuendölöc, meg nem ielenthetic az királnac.

28 De vagyon Isten menyben à ki az titkokat meg ielenti, és tudtára adgya Nabuchodozor királnac, mi lésien iöuendöre az e vtólsó napokban. Az te álmod és az te feied látása az te ágyadban, ez.

e: Nemellyec igy fordittyac, mi lesen kömetkezendö idökben.

29 Te néked király az te gondolatid az te ágyadban, elmédben fel hatának, s hogy érthetnéd, mi lenne vtánnad, és az ki meg ielenti az titkokat, meg ielentette te néked az mi iöuendö.

d: Az az, te király gondolkodol vala az te ágyadban arrul, te vtannad mitsoda idöc lennének.

30 Ennékem penig nem az bölczeségért e melly én bennem vólna, minden élö emberec felött, ielentetett meg ez à titoc, hanem hogy az magyarázatot tudtára adgyam az királnac, és az te siiuednec gondolatit meg értenéd.

e: Az az, nem azért ielentetet meg nekē az álom hogy en mindennel bölczeb volnec, hanem az Isten akarta neked en altalam azt meg ielenteni.

31 f Te király látád: és imé egy nagy álló kép, nagy és tettetes kép áll vala elötted, és az ö ábrazattya röttenetes vala.

f: Daniel megmongya az álmot az királnac.

32 Ennec ez álló képnec feie ieles aranyból vala: Az ö melly e és az ö kariai ezüstből, g az hasa és

g: Nemellyec igy fordittyac. Az hasa és az ö tomporai.

33 Az ö siárai vasból: lábai h egyréliént vasból, és egy réliént czerépből.

h: Az lábain érti az lábainac feiét bokáitól fogua mind à talpaual egybe.

34 Nézed vala, mig egy kö el hasada kęznélkül: és el törté az álló képet az ö vas és czerép lábairól, és apróra rontá öket.

35 Ackoron eggyüt el romlá az vas, czerép, ęrtz, ezüst, és arany, és lönec mint az pelyua az nyári siurün, mellyet az siel fel vesien, és semmi helyét sem találni: Az az kö penig az melly el üte az álló képet, nagy heggyé lön, és bętölte az egési földet.

36 Ez az álom: és magyarázattyátis meg mondgyuc az király elött.

37 i Te király királyoknac királya vagy: mert az mennyei Isten, orsiágot, hatalmot, eröt, és diczöséget adott te néked.

i: Nabucodonozor álmának magyarazattya. 1. Elsö birodalom ez világon az Assiriai birodalö, mellyben fö volt az nagy Nabucodonozor. ezt példazza az arany fö.

38 Es valahól lakoznac emberec fiai, mezei oktalan állatoc, és égi madarac, adta azokat az te kezedbe, és Wrrá tött mind ezeken: te vagy az arany fö.

39 Es te vtánnad támad más birodalom kisebb az tiédnél, és harmadic birodalom ęrtz, melly ez egési földön wralkodic. k

k: 2 Masodic birodalom az Persiai birodalom melben fö volt az Cyrus Darius.

40 m Es az negyedic birodalom lésien erös mint az vas: mert miként hogy az vas el tör és el ront mindeneket: és miként à pöröly, azonképpen ez birodalom mindent el tör és egybe ront.

l: 3. Harmadic birodalom az Alexander birodalma.

41 Hogy pedig láttad lábait és vijait fel réliént czerépből, és fel réliént vasból, n az birodalom két felé osiol: és valami vas erösség lésien ö benne, az miatt láttad hogy az vas elegy az czeréppel.

m: 4 Negedic az Romai birodalom.

42 Es hogy az lába vijai résisierint vas, résisierint tserép: lésien az birodalom résisierint erös, és résisierint lésien romlandó.

n: Az Negyedic birodalom két részre osiolt, az egyik vas, az masik saar vagy czerep, és ezer semmiképen egybe nem ferne.

43 Hogy pedig láttad az vasat elegyülue à földi czeréppel, (iedzi

hogy) ősiue elegyülnec emberi mag által: [o]de egy mással nem egyesülhetnec, mint hogy az vas nem éggyesül az czeréppel.

o: Az emberi magon ert hatalom által valo eggyesedet, de mögya bogy az által egybe nē ferchetnec, mint bogy az vas és czerep egyē nem lehet

44 ℣ Továbba azoknac az királyoknac ideiékben támasit a mennyei Isten birodalmot ki örökké meg nem romol, és ez e birodalom más népnec nem hagyatic: (ki)el rontya és el töri mind ezeket ez birodalmokat: és az állandó léſien örökké.

p: Mind az negy birodalomnac vtanna Iesus Christusnac ő röcke allando birodalma.

45 Az mint láttad hogy az hegyről kęz nélköl le ſiakadt kö el rontá az vaſat, ęrtzet, czerepet, ezüſtöt, és aranyat: Az nagy Isten ielentette meg az királnac azt az mi ez után iöuendöre léſien: és igaz az álom, és bizonyos annac magyarázattya.

46 Ackoron Nabuchodonozor király arztál le borúla, és Dánielnec maga meg haytáſául tiztesſéget tön: és hagyá hogy áldozattal és ió illattal áldozzanac néki.

47 Felele az király Dánielnec, és monda: Bizonnyal az ti Istenetec, ő az Isteneknec Istene, és az királyoknac Wra, és meg ielentöie az titkoknac: hogy meg ielenthetted ezt az titkot.

48 Ackoron az király Dánielt fel magaztalá, és ſoc és nagy aiándékokat adá néki, és fö tiztartóuá téué az egéſi Babylonia tartományán: és tiztartóc feiedelméué Babyloniában való minden böltzekön.

49 Es Dániel kére az királtól, és választá feiedelmül Sidrakot, Miſakot és Abdenagot az Babyloniai tartománnac gondgya viſeléſére: Dániel penig (vala) az király portáián.

III. Réſz.

Nabucodonozor aranyból öntöt bálványt emeltet fel, mellyet paranczol hogy mindnyáian imadgyanac, de az Daniel három társai nem akariac imadni, kic ez okert az égö kemenczebe vettetnec az király parancſolattyából. De az Isten öket az tüzben meg tartya, és az tüzben ennec fóual dicziric az Istenec, melly dologból az király az Istent meg ismérue nő róla vallást tesen.

1 Nabucodonozor király tſináltatá egy aranj álló képet: melynec magaſſága vala hatuan ſing, ſęleſſége hat, és helyhezteté azt Dura mezeién Babylonia tartományában.

c: Ielleheſ ninczen arrul emlekezet mi vegre és honnet indultatot vo't ez bálványnac fel emlekſére az Nabucodonozor király, mind azalat az mint megtecznic az Hieremiás Caputabol, mikor latnác az fönepec hogy az Sidoc illyen nagy meltoſágra emeltetec az királtol lehetſéges hogy ő ellenec valo iregſégből indittottac az Zorac az király erre, hogy azokat el veſſhetnec.

2 Es Nabucodonozor király el küldé egybe gyüyteni az feiedelmeket, hadnagyokat, tiztartókat, töruény ki ſiolgáltatókat, kinctartókat, tanáczokat, töml öztartókat, és tartományoknac minden feiedelmit, hogy iönénec az álló képnec meg ſienteléſére, mellyet fel emelt vala Nabucodonozor király.

3 Ackoron egybe gyülénec az feiedelmec, hadnagyoc, tiztartóc töruény ki ſiolgáltatóc, kénczctartóc, tanáczoc, töml öztartóc, és tartományoknac minden feiedelmi az kęp meg ſienteléſére, mellyet fel állatott vala Nabucodonozor király: és állánac vala az kép elött, mellyet fel állatott vala Nabucodonozor király.

4 Es az poroſiló kiált vala nagy fel ſióual: Tinéktec paranczolljác, népeknec, nemzetſégeknec

és min-

és minden nyelueken (valóknac.)

5 Mihelt hallyátoc az kürtnec, ſipnac, hegedünec, harphanac, tzimbalomnac, énekléſnec, és minden vigaſſág téuö ſiérſiámoknac ſiauát: le eſſetec és imádgyátoc az arany álló képet, az mellyet fel emeltet ez Nabucodonozor király.

6 Es valaki terdre nem eſic, és nem imádangya, azon órában bę vettetic az égö tüzes kementzébe.

7 Annakokaért mihelt hallác minden népec az kürtnec ſiauár, ſipnac, hegedünec, harphanac cymbalomnac és minden vigaſſág téuö ſierſiámnac, terdre eſénec minden népec, nemzetſégec, és minden nyelueken valóc: és imádác az arany oſilopot, mellyet fel emeltetött vala Nabucodonozor király.

8 Ezokaért mindgyárt el ménének az Chaldeabéli férfiac, és vadoláſt tönec az Sidóc ellen.

9 Szóllánac azért és mondánac Nabucodonozor királynac: király öröcké ęly.

10 Te király paranczolatot adtál ki, hogy minden ember mikor hallangya az kürtnec, ſipnac, hegedünec, harphanac, cymbalomnac, és énekléſnec, és minden vigaſſag téuö ſierſiámnac ſiauát, terdre eſſéc, és imádgya az arany oſilopot.

11 Az ki pedig terdre nem eſic, és (nem) imádangya, bę vetteſſéc az tüzes kementzébe.

12 Vadnac Sidó férfiac, kiket rendeltél az Babyloniai tartománnac gondgyauiſeléſére, Sidrac, Miſach és Abdenago: ezec ez férfiac nem gondolnac veled király: az te Iſtenidet nem tiztelic, az arany oſilopot kit fel emeltel nem imádgyác.

13 Ackoron Nabucodonozor nagy haraggal és búſúláſſal hagyá hogy elö hoznác Sidrakot, Miſakot, és Abdenagot: és mindgyárt elö viuéc öket az király eleibe.

14 Szólla Nabucodonozor és monda nékic. Igazé Sidrac, Miſac, és Abdenago, hogy az én Iſtenimet nem tiſitelitec, és az arany oſilopot az kit fel emeltem nem imádgyátoc?

15 Moſtan azért kéſiec vattoké, hogy mihelt hallyátoc az kürtnec, Sipnac, hegedünec, harphanac cymbalomnac, és énekleſnec, és minden vigaſſág téuö ſierſiámnac ſiauát: hogy terdre eſtec és imádgyátoc az oſilopot mellyet czináltam: hogy ha nem imádangyátoc, mindgyárt bę vettettec az égö tüzes kementzébe, és kiczoda az az Iſten, ki titeket ki vegyen az én kezemböl?

16 Felelénec Sidrac, Miſac és Abdenago, és mondánac Nabucodonozor királnác: Nem ſiüklég minékünc erröl az dologról meg felelnünc néked.

17 Imé à mi Iſtenünc à kit tiſitelünc, hatalmas ki ſiabadítani minket az égö tüzes kementzę-

ből, és az te kezedből király, ki vésien.

18 Ha ki nem (vesienis) tudtodra légyen király, hogy az te Istenidet mi nem imádgyuc, és az ositopot mellyet fel emeltél nem tisitellyüc.[b]

b: Az igaz Istent tisztességben és folgalatban való tökelletességnec, az Istentől valo vallas tetelnec példái.

19 Ackoron Nábucodonozor el telée haraggal, és az ő ortzáiának siine el változée, Sidrac, Misac, és Abdenago ellen: Azért sióla és hagyá hogy bę gyuitanác az kementzét hętszerte inkáb mint sioktac vala bę gyuytani.

20 És erősis férhaknac kic az ő seregében valának, hagyá hogy meg kötöznéc, Sidrakot Misakot, és Abdenagot, hogy vetnéc az égő tüzes kementzébe.

21 Ackoron ezec az férfiac meg kötősitetének, mentéiékben, felsö ruháiokban, patyolattyokban, és (egyęb) öltözettyekben, és vetéc öket az égő tüzes kementzébe.

22 Ezokaért miért hogy az király paranczolattya sietteti vala öket, és az kementzét igen bę fütette vala; azokat az férfiakat az kic Sidrakot, Misakot és Abdenagot ki vittéc vala, meg ölé az tüznec lángia.

23 És ez az három férfi, Sidrac, Misac, és Abdenago, eséneć az égő tüzes kementze közepiben, kötözue.

Azarias Imaďsága.

Az mellyec höuet hęznec az Sidó irásban ninczenec, hanem az bets uene magyarázóknál.

c: Azkic Sidrabol az Bibliat Görögre forditottac.

24 Es iárnac vala az láng közepött, diczéruén az Istent, és az Wrat álduán.

25 Fen áluán azért Azarias, igy könyörge és siáiát meg nituán az tüz közepött, monda.

d: Azarias nac az tüzes kemenczeben való könyörgese.

26 Áldott vagy W Ram, az mi Atyáinknac Istene, diczéretes az te neued, és mind örökké diczőséges.

27 Mert igaz vagj mindenekben valamiket velünc czelekedtél: és minden te czelekedetid igazac, és igazac az te útaid, és minden te itéletid igazac..

28 Mert igaz itéletidet mutattad mindenekben, valamiket mi reánc és à mi Atyáinknak sientvárosára Ierusálemre boczáttál: mert igasságban és itéletben hosi tad mind ezeket (mi reánc,) az mi büneinkért.

29 Mert vétkesitünc és álnokúl czelekedtünc kic el siakadtunc te tüled, és mindenekben vétkeztünc.

30 Kic nem halgattuc az te paranczolatidat, sem meg nem tartottuc, sem nem czelekedtüc az mit paranczoltál, hogy iól lenne dólgunc.

31 Valamiket azért hoztál reánc, és czelekedtél, igaz itélettel czelekedted.

32 Es adtál minket az hamis és Istentül el siakadt kegyetlen ellenségeknec, és az hamis királnac, ki gonoszab (mindeneknél) valakic vadnac ez egési világon.

33 Es mostan siánkat nem siabad fel mitnunc, gyalázat és siidalom löttünc à tesiólgaidnac, és mindeneknec kic téged tisitelnec.

34 Ne

34 Ne veſs azért el minket tellyeſſéggel az te neuedért, és az te frigyedet meg ne ſiegd.

35 És mi tűlűnc az te irgalmaſſágodat meg ne vonnyad Abrahamért, ki nálad kedues vólt, és Iſákért az te ſiólgádért, és az te ſientedért, Izraelért.

36 Kiknec ſióllottál, igęrvén ő nékic, hogy az ő maguokat mint az ęgi czillagokat, és az tenger határa főuénit meg ſiaporitod.

37 Mert WRam minden népec felőtt kic ez világ kerekſégében vadnac, igen meg keueſettűnc, és ez mai napon minden földőn az mi bűneinkért meg alázzattunc.

38 Ninczen minékűnc feiedelműnc ez moſtani időben, ninczen Prophéta, ninczen előttűnc járó, ninczen tűzes áldozat, ninczen hálá adáſra való áldozat, ninczen aiándéc áldozat, ninczen ió illatrá füſt, ninczen hely holot küllyőn áldoznunc előtted.

39 Hogy az te irgalmaſſágodat meg nyerheſſűc: de miért hogy töredelmes elméuel és ſanyarodott léleckel vagyunc, végy hozzád (minket.)

40 Es miként koſoknac és bikáknac tűzes áldozati és ſoc ezer köuér bárányoknac áldozati vitetnénec elődben, úgy légjen ma te előtted az mi áldozatunc, és az te ſiined előtt (kedues) áldozatúl légyen: mert meg nem ſiégyenűlnec azoc, kic az ő bizodalmokat te benned helyheſitetic.

41 Es moſtán tellyes ſiiwből kőuetűnc és félűnc, és az te ſinedet kereſsűc.

42 Ne ſiégyenicz meg minket, hanem az te kegyeſſégedért, és irgalmaſſágodnac nagy vóltáért czelekedgyél mi velűnc.

43 Az tę czuda tętelid ſierint ſia badits meg minket, és à te neuednec Wram ſierezz diczőſéget.

44 Szégyenűllyenec meg az kic gonoſiúl czelekedtenec az te ſiólgaiddal: és minden ő hatalmaſſágockal éggyűt gyaláztaſſanac meg, és minden ő ereiec rontaſſéc meg.

45 Es eſmérienec téged egyedűl WRnac Iſtennec lenni, és az egéſi földnec kerekſégén diczőſégeſnec.

46 Ezenközben meg nem ſiűnnéc vala az kic őket bę vetőttec vala, az király ſiólgai, az kementzét, enywel, ſiurockal, czepűuel, és venikéuel gyuitogatni.

47 Vgy annyéra hogy az láng mikor ki űtött, az kementzét negyuen kilentz ſingni magaſſággal baladna meg.

48 Es az kiket körűl Chaldęuſokat találá, meg égeté.

49 Az WRnac penig Angyala, az ki Azariás társaiual éggyütt az kementzében alá ſiállot vala.

50 Kęt felé űtuén az kementzéből az tűzes lángot, zúgó vgy mint harmatos ſiellőt támaſita közepőn, hogy az tűz tellyeſſéggel nem illetné őket ſem meg nem ſértené, és ſemmi bántáſſal nem lenne nékic.

Azariás imádságának vége.

Az három Sido ferfiaknak de az tüzes kemenczében való halandó emberek.

51 Ackoron az az három, úgy mint egy száijal az Istent az kementzében éneckel dicziric, és dicsőséggel és diczérettel igy tisztelic vala.

52 Aldott vagy az mi Attyáinknac WRa Istene, diczérendő és mind örökké fel magasitalandó: áldott az te dicsőségednec sient és mind felötte igen diczerendő, neue, és örökkön örökké fel magasitalandó.

53 Az te sient felségednec templomában méltó vagy ki diczértessél, és örökké való diczéreteckel tiszteltessél (ki) felötte igen dicsőséges (vagy.)

54 Diczérendő vagy az te országodnac dicsőséges sçékiben, és minden időkre minden nagy diczérettel és dicsőséggel tisztelendő.

55 Diczérendő vagy ki az mélységeknec mély fenekeit el látod, és Cherubimon ülsz, örök időkig diczérendő és fel magasitalandó.

56 Diczérendő vagy az çgnec erős állandóságában, és felötte igen tisztelendő, dicsőséges örökké.

57 Az WRnac minden munkái kirdessétec az WRat, és ötet örökké énekellyétec és fel magasitallyátoc.

58 Az WRnac Angyali hirdessétec az WRat, diczériétec ötet és magasitallyátoc örökké.

59 Hirdessetec çgec az WRat, diczériétec ötet és magasitallyátoc örökké.

60 Az çgec felött való minden vízec hirdessétec az WRat, diczériétec ötet és magasitallyátoc örökké.

61 Az WRnac minden erei hirdessétec az WRat, ötet diczériétec és magasitallyátoc örökké.

62 Nap és hóld az WRat hirdessétec, ötet diczériéitec és magasitallyátoc örökké.

63 Egnec czillagi az WRat hirdessétec: ötet diczériétec és magasitallyátoc örökké.

64 Minden zápor első és harmat hirdessétec az WRat, diczériétec ötet és magasitallyátoc örökké.

65 Minden lelkec hirdessétec az WRat, diczériétec ötet és magasitallyátoc örökké.

66 Tüz és hçuség az Wrat hirdessétec, diczériétec és magasitallyátoc örökké.

67 Hidegség az és hewség Wrat hirdessétec, diczériétec és magasitallyátoc örökké.

68 Hirdessétec az WRat harmatoc és hóesöc, ditsériétec ötet és magasitallyátoc örökké.

69 Fagy és hideg az WRat hirdessétec, ötet diczériétec és magasitallyátoc örökké.

70 Zuzmarázoc és hauac az WRat hirdessétec, ötet diczériétec és magasitallyátoc örökké.

71 Hirdessétec az WRat éjjec és napoc, diczériétec ötet és magasitallyátoc örökké.

72 Vila-

71 Világosság és sötétség az WRat hirdessétec, ötet diczériétec és magasitallyátoc örökké.

73 Villámoc és fölyhöc az WRat hirdessétec, ötet diczériétec és magasitallyátoc örökké.

74 Az WRat hirdesse az föld, ötet diczérie és magasitallya örökké.

75 Hegyec és halmoc az WRat hirdessétec, ötet diczériétec és magasitallyátoc örökké.

76 Az földnec minden idüési hirdessétec az WRat, diczériétec ötet és magyasitallyátoc örökké.

77 Hirdessétec forrásoc az WRat, diczériétec ötet és magasitallyátoc örökké.

78 Tengerec és folyó vizec hirdessétec az WRat, diczériétec ötet és magyasitallyátoc örökké.

79 Cet halac és minden vizben vsió állatoc hirdessétec az WRat, diczériétec ötet és magasitallyátoc örökké.

80 Minden égi madarac az WRat hirdessétec, ötet diczériétec és magyasitálljátoc örökké.

81 Hirdessétec az WRat oktalan állatoc, és minden barmoc, diczériétec ötet és magasitallyátoc örökké.

82 Emberec fiai hirdessétec az WRat, diczériétec ötet és magasitallyátoc örökké.

83 Izrael hirdesse az WRat, ötet diczérie és magasitallya örökké.

84 WR Papiai hirdessétec az WRat, diczériétec ötet és magasitallyátoc örökké.

85 WR szólgai hirdessétec az WRat, diczériétec ötet és magasitallyátoc örökké:

86 Lelki állatoc és igazaknac lelkei az WRat hirdessétec, ötet ditsériétec és magasitallyátoc örökké.

87 Hirdessétec az WRat szentec, és alázatos szüvel valóc, diczériétec ötet és magasitallyátoc örökké.

88 Ananía, Azaria, és Misael az WRat hirdessétec, és ötet diczériétec és magasitallyátoc örökké: mert ki ragadott minket pokolból, és a halalnac hatalmától meg szabaditott minket, és az lánggal égő kementzénec közepiből, az tüz közepiből ki mentett minket.

89 Vallást tegyetec az Wrtról, mert jó, mert örökké való az ő irgalmassága.

90 Az WRnac minden tisztelői hirdessétec az Isténeknec Istenét, diczériétec, vegyetec essetekben, mert az ő irgalmassága minden időkre való.

§ *Eddiglen az Sidóban tinczen: és az miket ide töttünc, Theodotion ki boczáttatott irásából vadnac fordituán.*

91 Ackoron Nabucodonozor király el almélkodéc és hamarsággal felkele: siólla és monda az ő siólgainac: Nem de három férfiat, vetenké az tűzben megkötözue? Felelénéc és mondánac az királynac, vgy vagyon király.

92 Felele és monda: Imé látoc négy férfiat meg óldua iárni az tűz közepett: és semmi sérelem nincz ő bennec: és az negyediknec ábrazattya hasonló az Istennec fiához.

93 Ackoron iárúla Nabucodonozor király az égő tüzes kemencze siáihoz és siólla, és monda: Sidrac, Misac, és Abdenago, az nagy Istennec siólgai, iertec ki és iöijetec ide. Ackoron ki iöuénec Sidrac, Misac, és Abdenago az tűznec közepiből.

94 Egybe gyülénec azért az feiedelmec, tisztartóc és hadnagyoc és a király tanáczosi, hogy néznéc ezeket az férfiakot, hogy az tűznec semmi hatalma nem lett az ő testeken, és hogy meg haioc siála sem égett meg, és az ő ruháioc meg nem változtanac, és az tűznec szaga által nem iárta őket.

95 Szólla Nabucodonozor, és monda: Aldott ezeknec Istenec, Sidrac, Misac, és Abdenago (Istene,) ki el boczátta az ő Angyalát, és ki szabaditotta az ő siólgait, kic ő benne biztanac, és az király beszédét meg változtattác, és adtác az ő testeket veszedelemre, hogy ne tiztelnénec se imádnánac semmi Istent az ő Istenec kiuől.

96 f En tűlem vagyon azért adua az paranczolat: hogy minden nép, nemzetség és nyelw a ki káromlást: mond Sidrac, Misac, és Abdenago Istene ellen, kontzra hányattéc, és annac háza peruata szecské tétettéc: mert ninczen Isten ki meg szabadithasson, mint ez.

f: vagy igy. En azert parantsolom.

97 Ackoron az király nagyra emelé Sidrakot, Misakot, és Abdenagot, Babylonia tartományában.

98 g Nabucodonozor király minden népeknec nemzeteknec, és nyelueknec, kic lakoznac az egész földön, bőwséges békeség tinéktec.

g: Nemellyre itt kezdic el az megyedic. rest.

99 Az iegyeket és czudákat kiket czelekedett én velem az Isten: illendő dolognac tettzéc énnékem megbeszélleném.

100 Az ő iegyei melly nagyoc, és az ő czudái erősséc? az ő orszíága öröcké való, és az ő wralkodása nemzetségről nemzetségre.

IIII. Rész.

Más álmot lát az Nabucodonozor király, Daniel megmagyarázza, hogy az birodalom el véretic tőle. Az oktalan állatoc kallesen lakala hét esztendeig, és végezetre meg adatic néki az birodalom, meg esmerue én az Istent és annac hatalmát az keuélyeknec megbegyenitésében. Tanáczot ád Dániel az kiralnac. Reá relic az királyra az álom. Az Istent és az ő hatalmát meg esmérue én, mind az embert okosságot, mind az elébbi állapatot Isten néki meg adgya.

1 En

1 EN Nabucodonozor nyugodalomban valéc, az én házámban, és gazdag az én palotámban.

2 Almot látéc és meg röttente engemet, és az gondolatoc az én ágyamban, és az én feiemnec látási, meg háboritának engemet.

3 Es adéc ki parantsolatot, hogy bé hoznác elömben Babylonianac minden bölczeit, kic az álomnac magyarázattját meg jelentenéc énnékem.

4 Ackoron bé jöuénec (én hozzám,) siületésből jöuendölöc, bölczec, terméset tudóc, és jöuendö mondóc: és az álmot megbesiéllém elöttec: de az magyarázattyát meg nem jelenthetéc énnékem.

5 Miglen végezetre bé hozác én hozzám Dánielt, kinec neue Baltasar, az én Istenemnec neue sierint, a és á kiben az sient Istenneknec lelke vagyon, és az álmot ö elötte meg mondám:

a Belthesshazar. Babylonian so, annit tesen mint az Bel Isten kincsenec örizöie

6 Baltasar az jöuendölö bölczeknec feie, tudom hogy az sient Istenneknec lelke vagyon tebenned, és semmi titoc el nem röytetett te elötted: az én álmomnac látási mellyet láttam, és annac magyarázattyát mond meg énnékem.

7 Az én feiemnec látási pedig az én ágyamban (ezec,) látom vala, és imé egy fa az föld közepött, es annac magassága nagy

b: to sziede kemnec tiztit (vala.

8 b Nagy (vala) az fa és erös, vagy terméssetit telen ti ez latas, mert ollyannac kell lenni az io friedelemnec, mineuö az nagy magas fa, melynec again az madarac fészket gyönnec, az arnyekában az vadac nyugosznac.

és annac magassága az egig hatt vala, és annac el látása ez egész földnec külsö határáig.

9 Az ö ága szép, és gyümölcze soc: és élése minden (állatoknac vala) rayta: alatta árnyékot ád vala az mezei vadaknac, és az ö ágain laknac vala az egi madarac, és abból el vala minden test.

10 Látom vala az én feiem látásiban az én ágyamban, és imé a sient vigyázó az egből le szálla.

c Szent vigyazonac nez az sient Angyalt, mert az Angyalok tiszteknec az Istennec akaratyanac meg forzásére es a' buenknec ö tanitasokra. Ebr: 1.

11 Kiálta erössen és igy szólla: Vágiátoc le az fát, és vagdallyátoc el az ö ágait, rázzátoc le az ö veueleit, és hánnyátoc ide s. toua az ö gyömölczeit: menny enec el az vadac ö alóla, és az madarac az ö ágairól.

12 De az ö tökeret gyökereströl á földbe meg hadgyátoc, és vas, és ertz kötélbe légyen á mezei füuön, egi harmattal öntöztessék, és az oktalan á'lattal légyen réssie az földnec füuén.

13 Az emberi sziw ö benne meg változtassék, és barommac siue adassék ö néki, és hét idö müllyék el ö rayta.

14 d Az vigyázóc végezéséből (vagyon) ez: és az sienteknec beszédkben ez az kéuánság: hogy megesmériéc az élöc, hogy az felséges (Isten) wralkodgyéc az embereknec birodalmokban: és az kinec akaria (annac) adgya azt, és az emberec között az aláb valót emeli fel atra.

d: Az mongya az Angyal, nem ennec egyedül en akaratia e' az Nabucodonozor fiá', hanem minden az menyeknec Angyalocnac aprolasaca, es az Istennec decretomat ö fölöttök az emberec vgyan ert akarias

16 Ez álmot láttam én Nabucodo-

nosor, kic egy akaratlan könyörgötec az király ellen.

codonozor király, és te Balthasar annac magyarázattyát mond meg, mert az én orſiágomnac minden bölczei magarázattyát meg nem ielenthettéc énnékem: te pedig meg miuelheted, mert az ſient Iſteneknec lelke vagyon te benned.

16 Ackoron Dániel kinec neue vala Balhtaſar, el aiúla, vgy mint egy óráig, és az ő gondolati meg háboritác ötet: Felele az király és monda: Baltaſſar az álom és annac magyarázattya meg ne röttenczenec tégedet. Felele Baltaſſar: En WRam, az álom légyen az te gonoſi akaróidnac, és annac magyarázattya az te ellenſégidnec.

e: Nabucodonozor almanac latáſa az nagy magas fa felöl, es annac magyarazattya.

17 e Az fa à kit láttál, ki nagy és erös valá, és annac az ő magaſſága az egig ér vala, és annac el látáſa minden földre.

18 Es az ágai ſiépec, és az ő gyümölcze ſoc, és arról éléſe mindeneknec: az alatt laknac vala az mezei vadac, és az ő ágain laknac vala az egi madarac.

19 Te vagy király az ki nagyá és erőſſé löttél, és az te nagyſágod fel neuekedéc, és az egig méne, és az te hatalmod az föld végeig.

20 Hogy pedig látá az király az vigyázót és az ſientet le ſiállani az egből, és monda: Vágiátoc le az fát, és hánnyátoc ide ſ-touá, de tökeiét gyökereſtöl az földben hadgyátoc, és vaſs és ércz kötélben az mezei füuön (légyen,) és egi harmattal hinteſſéc, és az mezei oktálan állatockal légyen réſie, mîg hét idö múlic el rayta.

21 Ez magyarázattya király, és az felſégnec végezéſe, melly néz az én WRamra az királyra.

22 Mert tégedet ki üznec az emberektöl, és az mezei oktalan állatockal léſien az te lakáſod, és az fü léſien tenéked éléſed, mint az ökröknec, és az egi harmattal öntöznec tégedet, és hét idö múlic el raytad, f mîg meg érczed, hogy az felſég wralkodic az emberec birodalmán, és adgya azt à kinec akaria.

f: Az az, bet eſtendö mulic el mig az harmocckal leſſen laka, od.

23 Hogy pedig mondác, hogy az tökeiét gyökereſtöl meg hadgyác az fának, az te orſiágod tenéked meg marad, mîg meg eſméred, hogy az WRé az egec.

24 Annakokaért király, az én tanáczom teſſéc tenéked, és az te vétkeidet igaſſággal válcz meg, g és az te hamiſſágidat ſzegények höz való irgalmaſſágoddal: imé léſien oruoſſága az te vétkednec.

g: Nem ſol az bünnec iſten elött valo fel valtaſarol, mert az Iſtennec elötte nem valtozhatyuc föl az bunt ſemmi külsö igaſſaggal es alamunalkodoſſal, hanē ſol az bünnec emböröc e öttvaſol valtaſarol, mintha azt módana: ez ideig ſoc gonoſſagot es kegyetlenſeget ſzeleketel, immar tery meg, es à kiket gonoſſol czeleketetel, azockal tegy iol

25 Mind ezec reá telénec Nabucodonozor királyra.

26 Tizenkét hô el múluán az Babyloniai orſiágnac palotáiában ſétál vala.

h: Nabucodonozor kiralnac keuelſege es hatalmaſſagaban vn o birodalom.

27 Szólla az király és monda: h Nem de nem ezé amaz nagy Babylon, mellyet én epitettem orſiág házának, az én hatalmaſſágomnac ereie által, és az én ékeſſégemnec diczöſségére?

28 Még ez ſió az király ſiáiában

ban vala, és az ęgből siózat idue le: Tenéked mondgyác Nabucodonozor király, az birodalom el ment te tűled.

29 Es az emberec közzül régedet ki vetnec, és az mezei barmockal léſsen az te lakáſod: és füuel legeltetnec mint az ökröket: és hęt idöc múlnac el te raytad, mîg meg eſméred hogy az felléges (Iſten,) wralkodic az emberec birodalmán, és annac adgya azt à kinec akaria.

30 Vgyan azon órában az beſiéd bę telée Nabucodonozoron, és az emberec közzül ki vetteték, és mint az ökör, füuet éſiic vala, ęgi harmattal öntözteteic vala az ö teſte, mîg az ö ſöri, mint az saskeſelyüé neuekedéc, és az ö körmei mint az madaraké.

31 k Es azoknac az napoknac tźáña én Nabucodonozor az én ſiemeimet az ęgben emelém, és az én értelmem meg idue énnékem: és az felſęges (Iſtent) álmodám, és az öröcké élöt dczöitém: mert az ö hatalma öröcké való hatalom, és az ö orſiaga nemzetről nemzetre.

32 Es az földnec minden lakozói ollyannac böczültetnec, mint az ſemmi: és az ö akarattya ſierint czeleködſiic az ęgnec ſeregében, és az földön lakozóc között, és ninczen à ki az ö kezét meg báncza, és mondgya ö néki: Mit czelekedtel?

33 Vgyan azon időben az én értelmem meg tęre én hozzám, és az én orſiágomnac diczöſségére, (tęrec) az én ékeſſégem és méltoſágom meg tęre hozzám: és az én tanáczoſim meg kereſénec engemet, és az én orſiágomban meg erösitetém, és nagyob méltoſág adatéc énnékem.

34 Moſtan (azért,) én Nabucodonozor diczérem, magaſitalom, és diczöitem az mennyei királt, mert minden ö czeleködei igaſſág, és az ö útai itélet: és azokat à kic iárnac keuéllégben, meg alázhattya.

i. Ismet megtezic hogy az Nabucodonozor nem valtozot el baromi abrazattra, mint à kőſſeg gondolia, hanem mondatic barommá vala azonnac lennie, mert az ö okoſſagatol, es az emberi tarſaſagtol, meg foztatuan az mezei vadac között lakot, holott körmei hatia fakalla es minden főrevgy nőtt, meg, hogy ok talan vadnac altatnec.

k Nabucodonozornac meg tereſe.

V. Réſz.

Balthaſar kiraly nagy lakodalmat téret, melyben elö hozattya az Iſten Templomanac edénit nagy keué ſęggel, latęgyis kezet az falon. Mellyet az Babyloniat böleſec nem értheténec, Daniel el oluaſſa és meg magyarazza azt, hogy tudni illic az birodalom az királtol el vétetic. Vgyan azon éczaka meg ölic Balthaſar királc, és az birodalom el vétetic az Chaldęuſokról, és adattatic Cyruſnac és Dariuſnac.

1 BAlthaſar király ſierze nagi lakodalmat az ö ezer fö népeinec, és az ezer (feiedelmec) elött bort iuéc.

2 k Es Balthaſar hagyá az borital között, hogy elö hoznác az arany és ezüſt edényeket: kiket el vitt vala Nabucodonozor az ö attya à Templomból, melly vala Ieruſalemben: és hogy innánac azokból, az király és az ö fö népei, az ö feleſégi és vęle hálói.

3 Ackoron elö hozác az arany edényeket, kiket el vittenec vala az Iſten házának Templomából melly vala Ieruſálemben, és iuánac azokból az király, az ö fö népei, feleſégi, és vęle há'ói.

4 Iuánac (azért) bort, és diczéréc

a: Azaz, ioſ lakec, az ezer feiedelmeken pedig ſoc feiedelmeket ert, &c.

b Balthaſar kiraly az Iſtennec Templomanac ſęt edenit, meg fertezteti az lakodalomban.

czérec az aránból, ezüſtből, çrtzből, vasból, fából és kőből (czinált) Iſteneket.

5 Vgyan azon órában ki iöuének emberi kęznec wijai, és irnac vala az gyartya tartó ellenében az király palotáiának falán, és az király nézi vala azt az kęz tenért à ki ír vala.

6 Ackoron az király ábrazattya meg változéc, és az ő gondolati meg háboritác ötet, és derekában való ereie el ſiakada, és terdei egybe verődnec vala.

7 Kiálta (azért) az király erőſſen, hogy bę vinnénec ő hozzá terméſiet tudókat, Chaldęuſokat, és iğuendőlőket: és ſiólla az király, és monda az Babyloniai bölczeknec: Valaki el oluaſſa ezt az iráſt, és annac magyarázattyát meg ielenti énnékem, bárſonyban öltözic az, és arany láncz lęſien az ő nyakában, és harmadic (lęſien á ki) parantſol az orſiágban.

8 Ackoron bę ménénec az királnac minden bölczei, és el nem oluashatác az iráſt, és az ő magyarázattyát meg nem mondhatác az királnac.

9 Ackoron Balthaſar király igen meg röttene, és az ő ábrazattya meg változéc ő benne, és az ő fő népeijs meg háborodának.

10 Az királne aſſiony ezért az dologért melly eſēc az király on és az ő fő népein, bę méne az lakodalom házába: és ſióla, és monda: király öröcké él: ne röttenczenec téged az te gondolatid és az te ábrazatid ne változzanac.

11 Vagyon egy férfiu az te orſiágodban, kiben az ſient Iſteneknec lelke vagyon, és az te attyádnac ideiében, çrtelem, tudomány és böltſeſég mint az Iſteneknec böltſeſége találtatott ő benne, kit Nabucodonozor király az te atyád az terméſiet tudóknac, çg forgáſához tudóknac, Chaldęuſoknac, és iğuendőlöknec feiedelméué tőn, az te atyád az király.

12 Miért hogy Dánielben kit az király Balthaſarnac neuezet vala, nagyob lélec és tudomány, és çrtelem találtatot vala: álmoknac magyarázattya, titkoknac meg ielentéſe, és nehéz dolgoknac meg feytéſe: Moſtan azért hiuattaſſéc az Dániel, és magyarázattyát meg ielenti.

13 Ackoron Dániel vitetéc az király eleibe: Szólla az király, és monda Dánielnec: Te vagyé amaz Dániel, ki vagy Iuda nemzet fogſágából való férfiac közzül, kit ide hozott az király az én atyám Iudah orſiágából?

14 Es hallottam felőled, hogy az ſient Iſteneknec lelke vagyon te benned, és çrtelem, és tudomány, és böltſeſég böuebben találtatott te benned.

15 Es moſtan hozatánac én elömben bölczec, és çg forgás tudóc, kic ez iráſt el oluaſnác, és annac magyatázattyát meg ielentenéc énnékem, és ez beſiédnec, magyarázattyát meg nem ielenthettec.

16. Es

16 Es én hallottam te felöled hogy magyarázatokat magyarázhatsi, és kötéseket meg feythetsi, most azért ha el oluashatod az iráſt és annac magyarázattyát meg ielentheted énnékem, barſonban öltözel, és arañ lántz léſſen az te nyakadban, és harmad (léſieſi ki) wralkodol az orſágban.

17 Ackoron felele Daniel és monda az király elött: Az te aiándékid tiéd legyenec, és adomániđat másnac adgyad: De mind az által az iráſt el oluaſom az királnac. és annac magyarázattyát meg ielentem néki.

18 Te király, az felſéges Iſten, birodalmot, és nagy böczületet, és diczöſéget és méltoſágot adá Nabucodonozornac, az te attyádnac.

19 Es azért az nagy hatalomért mellyet adá ö néki, minden népec, nemzetec és nyeluec röttegtec és féltenec az ö ortzáiától: à kiket akar vala meg öl vala, és à kiket akar vala, veri vala, és à kiket akar vala, fel emeli vala, és à kiket akart, meg alázza vala.

20 De mikor ſiue fel fualkodot vólna, és az ö lelkę meg kemenyedet vólna az keuélſégre, le vetteték az ö orſágának ſiękiből, és diczöſégét el véuéc ö töle.

21 Es az emberec fiai közzül ki vetteték, és az ö ſiuét olyanná téué (az Iſten) mint az barmoké, [g] és az vad ſiamárockal lön az ö lakáſa, és füuel étteték őtet mint az ökröket, és ęgi harmattal öntözteték az ö teſte: mig meg eſmére hogy az felſéges Iſten wralkodic az emberec orſágában, és azt à kit akar, helyhezteti arra.

22 Es te ö fia Balthaſar meg nem aláztad az te ſiuedet, ahól mind ezt (ióI) tudtad.

23 Es az mennyei Wr ellen fel emelködél, és az ö házának edénit elö hoztad te elödbe: és te és az te fö népeid, és az te feleſégid, és veled hálóid bort ittatoc abból: és az ezüſtből és arañból, ęrtzből, vasból, fából és köből tiſnált Iſteneket diczéréd, kic nem látnac, ſem nem hallanac: és az Iſtent à kinec kezében vagyon az te lelked, és minden te útaid, nem tiſtelted.

24 Annac okaért az ö ſiine elöl küldetet ez kęz tenér à ki ezt az iráſt fel iedzette.

25 Es ez az irás melly fel iedzötteter: MENE, MENE, THEKEL, VPHARSIN.

26 Ez magyarázattya az beſiédnec: MENE, meg ſiamlálta az Iſten az te orſágodat és azt betöltötte. [d]

27 TEKEL, Meg mérettel az fontban: és heáual találtattal. [e]

28 PERES, El oſilatot az te orſágod, és adatot az Media és Perſiabéliecnec.

29 Ackoron meg hagyá Balthaſar, és öltöztetéc Danielt barſonban, és arañ lántzot veténec nyakában, és meg kiáltác elötte, hog harmadic ö à ki paranczolna az orſágban.

30 Vgyan azon étzaka meg öle-

[g] Az az, ember hoſſágatul meg foſta.

[d] Az az, meg hez vitte, véget vetett az te birodalmodnac.

[e] Az az, Mértetlennec találtatál Iſten az birodalomra

téc Balthaſar az Chaldęuſoc királlya.

31 Es az Mediabeli Darivs vévé hozzá az orſiágot, mikor hatuán kęt eſitendős vólna.

VI. Reſz.

Darius az ő orſágaban Danielt az fő tiztartóc feiedelmeué téſi, Irigyſégből tanáczot tartanac az fő tiztartóc Daniel ellen, és az királnac bę adgyac, hogy az kiraly decretoma ellen imarkozua talaltac. Az oroſlanoc kőzzé vetteteic az verembe. Az Iſten az oroſlanoc kőzőtt meg oltalmaczá. Az Daniel aruloit az kiraly az oroſlanoc kőzzé hanyattya feleſégeſtől gyermekeſtől, ez azoknul el faggatacnac. Darius parancſollya hogy az Daniel Iſtenét feilyec es diczeriec mindenec.

1 TEtzec Dariuſnac hogy rendelne az orſiágon ſiáz húſi feiedelmet, kic lennénec az egéſi orſiágon.

2 Es azoc felőtt három feiedelmet, kic kőzzől Daniel eggyic (vala) kiknec azoc az feiedelmec ſámot adnánac, hogy az királnac ſemmi bántáſa ne lenne.

3 Ackoron Dániel fellyeb halad gya vala az feiedelmeket, és az tiſitartókat, miért hogy bőueb lélec (vala) ő benne, és az király gondolkodic vala (róla) hogy őtet rendelne az egéſi orſiágon.

4 Ackoron az feiedelmec és tiſitartóc kereſnec vala alkolmatoſſágot Daniel ellen az orſiág felől és ſemmi alkolmatoſſágot auagy vétket nem találhatánac, mert igaz vala, és ſemmi fogyátkozás és vétec nem találtatéc ő benne.

5 Ackoron azoc az férfiac mondánac: Nem találhatunc ebben ez Danielben ſemmi okot, hanem ha (valamit) találunc ő ellene az ő Iſtenénec tőruényében.

6 Ackoron az feiedelmec, és tiſitartóc egybe gyűlénec az királnál és igy ſiollánac ő néki: Dárius király őrőcké ęly.

7 Tanáczot tartottanac az orſiágnac minden feiedelmi, hadnagyoc, tanáczoſoc, tiſitartóc, hogy király végezéſt végezz, és meg erőſicz az fogadáſt, hogy valaki kér kérőt valamely Iſtentől auagy embertől harmintz napig, hanem czac te tőled király, vetteſſéc az oroſlánoknac barlangiában.

8 Moſt (azért) király erőſicz meg ez paranczolatot, és ird irásban, hogy meg ne változtaſſéc az Media és Perſiabéliec tőruénye ſierint, ki el nem múlic.

9 Annac okaért Dárius király bę peczetlé az iráſt és az paranczolatot.

10 [b] Daniel pedig hogy meg érte hogy meg peczeltetet vólna az irás, bę méne az ő házába, és ablakit ki nituán az ő vaczoráló házánac, Ieruſálem felé háromſior napiában tęrdre eſuén le haitya vala magát, és könyörög vala, és valláſt téſien vala az ő Iſtene előtt miként czelekeſiic vala az előtt.

11 Ackoron azoc az férfiac egybe gyűlénec és találac az Danielt hogy könyörögne, és eſedeznéc az ő Iſtene előtt.

12 Ackoron el ménénec és mondánac az király előtt, az király ki adott paranczolattya felől: Nem de az paranczolatot meg irádé hogy

[a] Ac az, hóg Daniel tiszti felől vadolhatnac. Irigſegnec példáia.

[b] Az Iſteni ſzolgalatban es tiſztelettben való tőkelletesſegnec példáia.

hogy valaki kérend valamely Istentől auagy embertol harmintz napig, hanem czac te tüled király, vettetnéc az orosiláuoc barlangiában? Felele az király és monda: Igaz az dó, az Media és Perſiabéliecknec törueny ſzerint, ki el nem múlhatic.

13 Ackoron feleléuec és mondánac à király előtt: Daniel ki Sidó nemzet fogſágából való fiac közzül vagyon, nem gondolt veled király, ſem az paranczolattal mellyet irtál: hanem háromſzor könyörög napiában.

14 Ackoron az király mikor hallotta vólna ez ſzót, igen meg ſzomorodéc magában: és tellyes ſziwből azon vala Daniel felől, hogy őtet meg ſzabaditaná, és nap nyugatig töreködic vala (rayta) hogy őtet meg menthetné.

15 De azoc az férfiac egybe ütéc ő magokat az királnál, és mondánac az királnac. Tudgyad király, hogy ez az Media és Perſiabéliec törueny e, hogy ſemmi paranczolat auagy végezés mellyet az király végez, meg ne változtaſſéc.

16 Ackoron az király ſzóla, és elő hozác az Danielt és vetéc az orosiláuoc vermében. Felele az király és monda Danielnec: Az te Istened kit te tiztelſi ſzüntelen, az [a] tégedet [a] ſzabadiczon meg.

17 Es hozánac egy követ és vetéc az verem ſzájára, és meg peczetle az király az ő gyűrőiével, és az ő feiedelminec peczetiuel, hogy meg ne változtatnéc az akarat Daniel felől. [b]

18 Ackoron méne az király az ő Palotáiába, és vaczora nélkül méne nyugodni, és vigaſſág véue ſierſiámoc eleibe nem viteténec, és az álom tüle el méne.

19 Ackoron az király nagy reggel fel kele mikor meg világoſodnéc, és gyorſaſággal az orosiláuoc verméhöz méne.

20 Es mikoron közelgetet vólna az veremhöz, Danielt ſzomoru ſzóual kiálta, és ſzóluán az király monda Danielnec: Daniel az élő Istennec ſzólgája, az te Istened à kinec ſzólgálli ſzüntelen, meg tarthatotté tégedet az orosiláuoktól?

21 Ackoron Daniel az királlyal ſzólla: király öröcké él[y].

22 [d] Az én Istenem el boczátta az ő Angyalát, és be zárlá az orosiláuoknac ſzáiát, és nem árthattanac énnékem: mert ő előtte igaſſág találtatot én bennem, és te előttedis király ſemmi gonoſſágot nem czelekedtem.

23 Ackoron az király igen meg örülé ő rayta, és Danielt ki hozatá az veremből, és ki vévéc őtet az veremből és ſemmi ſérelem nem találtatéc ő rayta.

24 Es paranczola az király, és elő hozác azokat az férfiakat kic Danielt vádoltac vala, és az orosiláuoc vermébe vetteténec (mind) ők, (mind) azoknac fioc és feleſégec: és meg az veré fenekére nem ütöttenec vala, hogy az orosiláuoc raytoc hatalmát vünec és mindé ő czontyokat égbe rontác

25 Ackoron Dárius király irá

[a] Azaz meg ſzabadit.

[b] Ki ellene ne tegyen az király meg valoztatnia az ő akarattyat.

akarattyat ki ne ſzabadithaſſa Daniel.

[d] Az Istennec kegyelmes gondviselesenec es oltalmazasanac peldaia.

[e] Aki masoknak vermet ezzel veſzti, delemre gyakorta annac nyaka ſzakad abba.

minden népeknec, nemzeteknec és nyelueknec kic lakoznac vala az egéſz földön: Az ti békeſégtec bőuſéges légyen.

26 En tűlem adattatot ez à végezés hogy az én orſiágomnac minden birodalmában féllyéc és röttögiéc az Daniel Iſtenét: mert ő az élő Iſten és öröcké megmarandandó es az ő orſiága meg nem romol, és az ő wralkodáſa mind végig.

27 A ki ki ment és meg ſiabadit, és iegyeket és czudákat czelekeſiic mennyen és ez földön, à ki ki mentette Danielt az oroſiláno hatalmából.

28 Es Danielnec ió ſierenczeſen lön dólga Dárius orſiágában, és az Perſiabéli Cyruſnac orſiágában.

Vagy birodalmában.

VII. Reſz.

Daniel álmot lát negy oktalan fene állatokrol, mellyet az Angyal magyaráz ez világnac negy birodalmáról az Antichriſtuſról, annac hatalmáról és birodalmának neuekődeſéről és romlaſáról. Az Chriſtuſnac öröcké valo orſagáról.

1 BAlthaſſárnac az Babyloniai királnac elſő eſtendeiében Daniel álmot látá: és az ő feiénec látáſi(lönec) az ő ágyában ackoron az álmot meg ira: beſiédinec kezdetiben monda.

2 Stolla az Daniel, és monda: Látom vala az én látáſomban etzaka: és imé négy égheſiel tuſakodic vala az nagy tengeren.

3 Es négy nagy állat iő vala fel az tengerből, kic külömböznec vala egymáſtol.

4 Az elſő mint egy oroſilán, és Saskeſelyű ſiárnyai (valánac,) Nézem vala mig ſiárnyait ki ſiaggatác és fel vétetec az földtől, és mint (egy) ember lábára álla: és emberi ſiiw adatéc néki.

5 Es imé az másodic állat haſonlatos az Meduehöz, és fel kele egy óldalára, [a] és három óldal tetem vala ſiáiában fogai között: és igy ſiólanac vala néki: kely fel egyél ſoc húſt.

[a] Nemellyek igy fordityac, Es vgy mond egy ſe icdelemſeget emele. Az az nem ſzenued hete el az több beſtiáknac vraſagokat, hanem azokat az ő birodalma alá hatta. Az hárō oldal teremben pedig ertt az Babylonai, Mediani, es Perſiai birodalmot, mert mind ebből allot az birodalom mellyet Perſiai birodalomnac neuezte Ioſephus. Lehet neuelyec ez világnac harom reſzet értie hogy tudni illic azokat mind haborgat.

6 Ez vtán látéc (láták) és imé más (állat) mint egy pardotz, és madar ſiarniai, négy ſiárnia (vala) az ő hátán: és négy feie az állatnac, és hatalom adatéc ő néki.

7 Ez vtán látám étzaka látáſomban: és imé az negyedic állat röttenetes és iſionyu, és igen erős (vala) kinec nagy vaſs fogai (valánac) éſiic és rág vala, és az mi meg marada, lábaiual el tapodgya vala: és külömböző vala mind azoktol az állatoktól kic ő előtte valánac, és tiz ſzarua vála ennec.

8 Figyelmetes valéc az ſzaruakra: és imé más kis ſzaru neuekődéc ki az többi között, és három az előbbi ſzaruac közzül ki romla az kis ſzaru előtt: ſzemec mint ember ſzemec (valánac) ebben az ſzaruban, és ſzáy, ki ſzól vala nagyokat.

[b] Az az gondolkodom vala az negyedic fene vadtul.

9 [b] Nézem vala, mig ſzękeket hozánac elő, [c] és az [d] Regi idős le ůle: az ő ruháia feir mint az hó és az ő feie haia tizta mint az gyapiu: az ő ſzęki tűzes láng, kerekei égő tűz.

[c] Nemelliec ezt igy fordityac mig nem vgy mond az kiralyſiekec eluetritenec, az az vegbe lőn azoknac.

10 Tűz foliás foly vala és iő vala ki az ő ſzine elől: ezerſzer való

[d] Az regi üldöt az öröcke valo Iſten.

ezeren

ezeren vduarlanac vala ő néki, és tíz ezerſier való ſiáz ezeren állanac vala előtte: itéletnec üle:és könyuec nittatának meg.e

11 Figyelmetes valéc ackoron az kemény beſiédec ſiauára mellyeket az kis ſiaru ſiól vala:nézem vala(azért)mig meg öletec az az állat,és az ő teſte el veſie,és ő vettetéc az tüzre.

12 Az több állatoktólis el vétetéc az ő hatalmoc:és az életre hoſiſiu idő adatot vala nékicf ideig és ideig.

13 Látom vala étzakai látáſomban, és imé az ęgi fölyhőben mint(egy)embernec fia iő vala,g és méne az régi ideiőhöz,és eleiben viuéc őtet.

14 Es ada néki hatalmot, és diczőſéget, és orſiágot, és minden népec,nemzetec,és nyeluec ő néki ſiólgálnac: az ő hatalma,örökké való hatalom à ki el nem vétetic, és az ő orſiága meg nem romol.

15 El fogyátkozéc az én lelkem énnékem Danielnec az énteſtemben,h és az én feiem látáſi meg háboritának engemet.

16 Menéc egyhöz azoc közzül kic fen állanac vala,és kéréc igaz (ęrtelmet)ez egéſi(dolog) felől:és meg mondá énnékem, és ez dolgoknac magyaráz atyát meg ielente énnékem.

17 i Ez az négy nagy állat: négy király,kic támadnac ez földön.

18 k Es az Magaſſágoknac ſiéntei el véſiic az orſiágot, és biriác az orſiágot örökön örökké.

19 Ackoron kéuánéc igaz értelmet vennem az negyedic állat felől ki külömbözö vala mind az többitől,felöttе röttenetes: kinec vaſs fogai és ęrtz körmei (valánac)éſiic és apróra ront vala(minden)és az maradékot lábaiual tapodgya vala.

20 Az tiz ſiaruac felöllis az ő feién:az máſic felöllis ki alól neueködéc fel, és előtte három eſéc el az előbbiec közzül: és ennec az ſiarunac ſiemei(valánac) és ſiáia, ki nagyokat ſiól vala, és tekinteti nagyob(vala)az többinél.

21 Látom vala és ez è ſiaru hadakozic vala az ſientec ellen, és győzedelmet veſien vala raytoc.

22 Mig el idue az régi idős, és itélet adatéc az magaſságoknac ſienteinec,l és az idő el idue,és az orſiágot el véuéc az ſientec.

23 Igy ſiólla:(az Angyal) Az negyedic állat, negyedic orſiág léſien ez földön, melly nagyob léſien minden orſiágoknál, és meg éſſi az egéſi földet,és el tapodgya és el rontya.

24 Es az tíz ſiaruac (iedzic hogy) ebből ez orſiágból tíz király támad, es máſis ezec után m es ez nagyob léſien az előbbiek nél és három királt aláz meg.

25 Es ſzókat ſzóll az felſéges (Iſten)ellen, és az felſéges Iſtennec ſienteit meg rontya, és véli hogy meg változtathattya az idő ket és az törueńt: és adatnac (az

a Miſor azt mödgya hogi könyuec hozattac el,az itélet ſormalat irta. mert ackor mindenec nyilwan leſznec, mineka könyvbe ſzamlaltatnanac elő. mert az itélet benſzokot ien ri

f Az az birodalmat ſzabott az Iſten az birodalomnac, és regőc leſzen noha hoſzu időnec tetzic ezt az birnec vigaztalaſara mondgya.

g Nemellyec magyarázzac ezt az Chriſtuſnac teſtbe való iöueſéről mongya be menuſéről, az atya iobbanva o üleſéről.az ő örökké való Vralkodaſarol

h Phil. 2 az emberi valo egyeſülésről Nemellyec pedig az itéletre való tekeſéről magyarazzac.

i Az az elsőben meg fogiatkozam az nagy baborodat es felelem miatt.

k Az negy kiraſton negy birodalmot ert, melyről oda felis ſzolunc.a Aſſyriai, Perſiai Görögöc és Romaiac birodalmat

l. Tremellius igy fordittya: Melynegy kiralnac el veſzic ez orſzagot az magaſſagoknac ſzentenec orſzagat, kic buriac az orſzagot mind örökké.

orſiágot örökön örökké.

Irvagy. Az felſeges Iſtennec ſzentenec A' magaſtagoknac ſzentein pedig erti az örökéletre való hiueket.

m Ez nemellyec az Iu mi Czaiſzarra, nemellyec az örökre, nemellyec az Papara magyarazzac. Nemellyec az Antiochuſt Epiphaneſre.

A' mi nez az törőc birodalmara,ez biromnos dolog bogy immar az Ægyptombeli 50 tant, a' Conſtantinopoli Czaiſzart meg vötte ta, felül bogy az barmadic ſzarnac az Romai friedelem leſzen, kit immer alo ſizet ſnec tet.

szentec)az ő kezébe ideig,időkig: és az időnec feleig.

26 Es itélet lészen,és az ő hatalmát el vészic,hogy el veszessék és el rontsák mindenestől.

a: A' negyedic birodalomnac tellesh segzel valo romlasa vtan lészen az itelet napia.

27 a Es országh és hatalom,és országnac nagysága az egész ég alatt adatic az felséges Istennec szentei népénec, Az ő országa, örök ország ,és minden hatalmoc ő néki szolgálnac és engednec.

28 Eddig vége ez beszédnec,Engemet (pedig) Danielt az én gondolatim igen meg rőttenténec;és az én ábrazatom meg változée énbennem,és az beszédet megtartám az én szivemben.

VIII. Rész.

Daniel látásban látya egy kosnac es baknac viaskodasát,mellyet az Angyal magyarazz az Perssa kiralyrol,és az Görögöc kiralyra közöt valo hadakozasirol, es ennec hatalmarol,ki világ biro Sandor volt es ennec birodalmanac négy feledelemségre valo osztasirol ezec közöt az kegyetlen Antiochus Epiphanes sok kiföe lenseget vőtt az Istennépenec,es irnyekozza az Antichristust.

1 BAlthassar királnac harmadic eztendeiében, látás iellenéc énnékem Danielnec, az után mely ielent vala nékem elősször.

2 Es látám látásban, és lőn mikor látnám valéc Susan várában, mely vagyon Elam a tartományában,látám azért látásban, és imé valéc Vlai folyó víz mellet.

a: Elam,az az Perssa.

3 Es fel emelém az én szemeimet és látám , és imé egy kos áll vala az folyó víz mellet, és két szarua vala, b és azoc az szaruac nagyoc valánac,és eggyic az másiknál magassab , és az magassab neuekedic vala vtólsior.

b: Az' kosnac két szarua az Medusai es Perssai birodalmot pelda mert az kos az Perssai kiralt a' Dariust peldazta,Monda pedig hogy vtolsor neuekedet az magassab szaru, mert Darius előszer birta Mediat, az vtan Perssiat, melly nagyob volt, az masiknál.

4 Látám azt az kost hogy az ő szaruaiual öklel nap nyugatra és északra és délre,és semmi állatoc meg nem álhatnac vala ő elötte, és nem vala ki meg szabaditaná (valakit)az ő kezéből, és czelekedéc az ő akarattya szerint, és naggyá lőn.

5 Es én valéc figyelmetes, és imé egy keczke bac iő vala nap nyugatról ez egész földnec szinére, és nem illetі vala az földet, és annac az baknac vala egy tettetes szarua az ő szemei között.

6 Es méne az koshoz az mellynec két szarua vala, mellyet láttam vala hogy áll az folyó víz mellet, és futámec arra nagy erős haraggal.

c: Ez példaz za az Alexander kiralt kinec senki nem állhata ellene-ki az Darius kiralt megronta kinec birodalma nac két szarua va'a Medus Perssa.

7 c Es látám hogy az koshoz közelget vala , és fel emelkedéc az bak annac ellene , és meg öklelé azt,és két szaruát el ronta,és nem vala erő az kosban hogy meg álhatna elötte , és le üté azt az földre és meg tapodá , és nem vala az ki meg mentené attól az kost.

8 Az keczke bak azért naggyá lőn, és mikor ereiében vólna, el töre az à nagy szaru,és az helyébe négy nagy tettetes szaru neuekedéc fel, d az egnec négy szele felé.

d: Peldaztatic ezzel az Alexander birodalmanac negy részre valo szakadasa.

9 Es

9 Es azoknac eggyikéből neueuekedéc ki egy kis fiárua és nagy fel neuekedéc délre, nap keletre és az kéuánatos földre.

10 Es fel neuekedéc mind az égi seregig, f és az földre le eyte az (égi) seregből (sokakat) és az czillagokból, és azokat meg tapodá.

11 Es az seregeknec feiedelmeig g emelkedéc, és ő tőle el vétetec az siünteleu áldozat, és el hányatatéc az ő sanctuariomiánac helye.

12 h Es az sereg adatéc kézbe az siünétlen való áldozatert, az vétkért: és veti az igasságot az földre, és meg czelekesi (ezeket) és jó siérénczes elömeneti lésen.

13 i Es hallék egy sientet hogy szóla, mert sióla egy az sientec közzül egy czudalatosnac, Meddig lésen az siünetlen való áldozatnac el vételénec látása, és az puztitó gonosság, k hogy mind az Sanctueriumot, mind az sereget el puztitsa?

14 Es monda nékem: két ezer és három száz estueig és reggelig, és (az után) meg tiztitatic az Sanctuarium.

15 Es lön hogy mikor én Dániel látnám ez látást, és keresném értelmét, imé álla én elömbe (egy) hasonló az férfiuhoz.

16 Es halléc emberi szót az Vlai fo'yó víz közepin, ki kiálta és monda: Gabriel tanicz meg ezt az látásra.

17 Es iöue oda az holott álloc vala, és mikor iöne meg röttenéc és le búrúléc ortzámra, és monda énnékem: Erez meg embernec fia, mert végidőre lésien ez látás.

18 Es mikor szólana én vele m, úgy mint álomtól el fogatuán esém ortzámra az földre, és meg illete engemet, éslábamra állatta.

19 Es monda: Imé én meg tanitlac tégedet, mi lésien az haragnac végén, n mert végidő felé lésien.

20 Az az kos mellyet látál, hogy két siarua vagyon, az Mediánac és Persiánac királyát példázza.

21 Es az keczkebac az Görög orsiágnac királyát, és az nagy siaru melly vala az ő siemei között, az elsö királt.

22 Es hogy az siaru el töréc és négy álla helyében, négy birodalom

e: Az kiczin siaru az Antiochus Epiphanes. Az kiuánatos földön pedig érti az Iudeanac földet, melyet tiszteletlenségből kiuánatos földnec az nagy bőségért, mellyre nézue teiel és mézzel folyó földnek is nevezettetic. Vagy a' sido népnec kenan szigánezue, kic minden hetségnél kűl nagy kenansággal kiuankoztac az ő hazaiokba, kic hóz zák Dániel s volt. Magyarazzac nemellyec dicsőségnec földenekis mi nel hogy a' valaztotta volna Isten, hogy ott tiszteltetnec.

f: Az égi seregen 'érti az Isten népet és abban az hiueket, hic ellen Antiochus Epiphanes dühösködöt mint az Maccabéus fo: historiai bizonittyac. Az ezillagokon érti az Isten népe közzöl való fő embereket, feiedelmeket, papokat, szent életö hiueket, &c.

g: Az seregeknec feiedelmen az Istent erti, kit az Antiochus Epiphanes nagy káromlással karomla, és az Istentől rendeltet ceremoniakat és az áldozatokat mellyekkel siünetlen sokszor vala áldozni, el veszté, és az Istennec szent Templomat meg ronta, abban nagy bálnát emeluen.

h: Az az, Adattatic az áldozatban való álnokságért az Istennépe az ellen ség kezébe, ki az Isten törueneyet, és az ő igaz tiszteletit meg rontya.

i: Az az, meddig lésen az áldozatnac siüneti az Templomnac és az népnec romlása.

k: Az az, két ezer három száz napig lésen, melly nap reggelbűlés estuebűl áll, az az egy eyből es napból, ki tésen két esztendőt három hónapot és napot, melly be tellyesedéc, mert ez idő be teluén, az Iudas Maccabéus az Templomot meg tiztitá, es az bűl ünayt az Templomból ki veruén, az Isten tizteletit helyere állatá. Lasd meg ott ala Cap: 12. v 7. az mit ez két ezer három száz napokról irtuen.

l: Mikor azt mongya hogy veg dóre lesien ez látás, azt soc képpen magyarazzac, Nemellyec igy, Ilore az az, való fo vagy mássic időre, nem most lésen az bé tellyesedéssel. Nemellyec igy, mikor vgy mond vége lesien ez Babyloniabéli fogságnac. Nemellyéc, bizonyos időre lésen ez látás nac vége, mintha azt monda, el nem múlic mert időt rendelt annac az Isten.

m: Az az, Az Isten bosz

n: Az az, Alexander.

dalom támad abból az nemzetből, de nem annac erőssége szerint. n

n: Az az, nem lészen olyan erőssömint az első király birodalma.

23 És azoknac birodalmoc végin, mikor elfogyattatnac az gonoszoc, áll egy kemény ortzaiú király, és meséknec értője.

Antiochus Epiphanes. o Értelme ez, minec utánna Isten az ő ítéleti és az bűn ellen való hatalma szerint el vészi és megbünteti az istentelen fidokat, annac utánna támad egy király Ne mellyec így magyarázzac, minec utánna az Seleucus nemzetségéből való király, oc meg halna, támad egy istentelen kegyetlen álnok király. Ez pedig az Antiochus Epiphanes, ki kit ülöldrisnehis nemzetnec, kinél az fidok nac nagyob ellenségec nem volt, hanec a' ő kegyetlenségeriol az mint oda fel az Prophétának telente

24 És annac ereie nagy lésien, noha nem az ő ereie altal, és czudálatos képpen pusztit, és elömeneti lészen, és meg czelekesii (akarattyat) és el vezt erősseket, és az szenteknec seregét.

25 És az ő értelme által ió sierentses lésien az álnokság az ő kezében, és az ő siiuében fel fuualkodic, és az békéségben el vezt fokakat, sőt az feiedelmeknec feiedelme ellenis fel támad, és kezneélkül rontatic meg.

26 És az estuéről és reggelről való látás, melly meg mondatot, igasság r? És te petseteld bé ez látást, mert soc napokra való.

27 És én Dániel el aiulec és el betegülec (egy nehany) napig, és fel kelec, és az király dolgát tőttem, és el álmelkodtam ezen ez látáson, és nem vala az ki értené.

tec két ezer és három szász napig az az, hat estenden holnapig és tizen nyolcz napig tizen hat napig v 14. nem viteségeuel hanem álnokságával visi el ő dolgát. q. Az ezer és száz mikor, enki tőle nem felne. Az Istennek ellen de el vész nem emberi ker miatt, hanem Isten kezehirtelenséggel 2 Macceab: 9. mint az Angyal meg monda oda fel v: 14 hogy három száz estuerig es nappalig tart ez romlás. az ez látást és ez dolgot válad ti hon tartsad, mert tellyesedic be. azokáért most el vagyon rőytetue, nem értic most de akkor meg értic.

IX. Rész.

Dániel könyörög az Istennec hogy tellyes sirse be igeretit az ő népenec meg szabaditása felől az Babyloniai fogságból. Meg halgatya Isten az ő könyörgését, Meg magyarazza az Angyal az hetuen heteknek való látást, mellyben prophétál az Christus el iöueteléről, az ő szenuedéséről, és az sido népnec meg vetetéséről.

1 DAriusnác az Assuerus fiának első esztendeiében, ki az Mediabéliec nemzetségéből vala, ki királlya tétetett vala az Chaldeusoc országán.

2 Birodalmának azért első esztém az könyuekbol az esztendeiében, én Dániel meg értendőknec számát, a mellyről az WR siólot vala Ieremias Prophétának, hogy hetuen eztendőt töltene bé Ierusálem puztulásában.

a Az az, meg értem az Ieremias könyuekből Cap: 29: hogy az fogságnac és az Ierusálem városnac puztasagának 70 esztendeig kellenc tartani &c. Tovabba ez Darius az volt kit Darius Medusnac neuezneec, nem neuetetet Cyaxaresnek, es az Cyrusnac apa volt: Danielus imadsaga, az Isten népenec az fogságból valo meg szabadulasaert mellyben elöbb ualleste tessen az bünről és az büntetésnec igasságáról &c.

3 És emelém az én ortzámat az WRhoz, az WR Istenhöz hogy kereséném ez imádságot és könyörgést böytöléssel és sákban való öltözéssel és hamuual.

4 Imádkozám az én WRamnac Istenemnec, és vallást tőc és mondéc, b kérlec WR Isten, nagy és röttenetes, ki megtartod az fogadást és az irgalmasságot azokhoz az kic téged sieretnec és meg őrizic az te paranczolatidat.

b: Daniel imadsaga, az Isten népenec az fogságból valo meg szabadulasaert mellyben elöbb ualleste tessen az bünről és az büntetésnec igasságáról &c.

5 Vétkeztünc és álnokságot czelekedtünc, hitetlenöl czelekedtünc, és el siakadtunc te tőled, és el táuoztunc az te paranczolatidtól és itéletidtől.

6 Es nem vóltunc engedelmesec az

ſec az te ſiólgaidnac az Prophétáknac kic ſióltac à te neuedbe az mi királinknac, feiedelminknec, atyáinknac és az egéſi föld népének.

7 Tenéked Wram igaſſág, és mi nékünc ortzánc pirúláta az mint ma (megtettzic) Iudah férfiainac, Ieruſálemnec lakoſinac és egéſi Izraelnec közel es tánól valóknac minden földeken, mellyekre ki vetetted öket az gonoſſágért mellyel vétkeztenec elleneđ.

8 O Wram mi nékünc ortzánc pirúlása, az mi királinknac, feiedelminknec, atyáinknac, mert vétkeztünc te néked.

9 Az mi WRunké Iſtenünke az irgalmaſſág és az boczánat, mert ö töle el ſiakadtunc.

10 Es nem engedtünc az mi Wrunc Iſtnünc ſiauánac, hogy iárnánc az ö töruényben mellyeket vetett elönkbe az ö ſiólgai által az Prophétác által.

11 Es az egéſi Izrael által hágta az te töruényedet, és el háylottanac hog ne engednénec az te ſiódnác. Ennec okaért reánc omlott az átoc és az esküués melly meg vagyon irua Moſeſnec az Iſten ſzólgáiánac töruényében: mert vétkeztünc ö néki.

Deut: 27. 28. Leuit. 26.

12 Es valóba meg bizonitotta az ö beſiédét mellyet ſiólot vala mi ellenünc és az mi biráinc ellen az kic minket itéltenec, hozuán mi reánc nagy veſiedelmet melly nem vólt az egéſi ęg alatt, mint (az mi) lett Ieruſalemen.

13 Az mint meg vagyon irua az Moſes töruényében mindeneſtöl az veſiedelem reánc iöue: és az mi WRunknac Iſtenünknec ſiine elött nem eſedeztünc, hogy meg tęrnénc az mi álnokſáginkból, és figyelmeznénc az te igaſſágodra.

14 Es ſiete az WR az veſiedelemmel, és azt reánc hozá, mert igaz az mi WRunc Iſtenünc minden ö czelekedetiben, mellyeket czelekedett, mert nem engedtünc az ö ſiauánac.

15 Es moſtan mi Wrunc Iſtenünc, ki ki hoztad az te népedet Ægyptus földéből hatalmas kęzzel, és ſierzettél magadnac neuet mint moſtannis ióltátni. Vétkeztünc, hitetlenöl czelekedtünc.

16 WRam az te minden igaſſágid ſierint táuozzéc el kérlec az te haragod és búſúláſod az te városodtól Ieruſálemtöl, az te ſientſéges hegyedtöl, mert az mi bűneinkért és az mi attyáinknac hamiſſágokért, Ieruſálem és az te néped gyalázatra vagyon mindeneknec mi környülünc.

17 Es moſtan halgaſd meg mi Iſtenünc az te ſzólgádnac könyörgéſét és az ö imadſágát, és világoſiez meg az te ortzádat az te Sanctuariómodon melly el puſititatott, Az VRERT.[c]

c. Az ay halgaſd meg az Moſinaſért.

18 Haytſad én Iſtenem az te fülledet és halgas meg, niſd meg az te ſiemeidet, és tekincz meg az mi puſitulásinkat, és az városſt melly az te neuedröl neuęztetic:

Mert

Mert nem az mi igasságunknac bizodalmában vettyük elődbe az mi könyörgésinket, hanem az te nagy irgalmasságodban (való bizodalomban.)

19 WRam halgas meg, WRam légy kegyelmes, WRam légy figyelmetes, és ne késsedelmezzél én Istenem, mert az te neuedről neueztetic az te városod és az te néped.

20 [a] Es még sióloc vala és imádkozom vala, és vallást tésiec vala az én bűnömről, és az én népemnec Izraelnec bűnéről, és vetem vala az én könyörgésemet az én WRam Istenemelébe, az én Istenemnec szent hegyéért.

21 Es még sióloc vala az én imádságomban, és amaz férfiu az Gabriel kit láttam vala látásban elöször hogy nagy sebességgel repül, meg illeté engemet az eltueli áldozatkor.

22 Es meg tanitá és sióla nékem és monda: Daniel, most iöttem ki hogy meg tanitsalac téged az értelemre.

23 Az te könyörgésidnec kezdetiben, [f] ki méne az beszéd, és én iötttem hogy meg ielentsem. Mert te kedues vagy (Istennél) ércz meg azért az beszédet, és ércz meg az látást.

24 Hetuen hetec végeztettec az az te néped felöl és az te városod felöl, hogy vége szakadgyon az gonosságnac, és bé petsételtessec az bűn, és hogy ki tisztitassec az hamisság, és az öröc igasság meg hozattassec, és bé petsételtessec az látás, és az Prophetia, és fel kenettessec az szenteknec szentek.

25 Tudgyad azért és essiedbe vegyed hogy az népnec szabadulása és Ierusálemnec még eppitése felöl való beszédnec ki menésétöl fogua az Christus feiedelemig hét hetec [h] és hatuan két hetec vadnac, és haza vitetic az nép, és meg eppitetic esmét az vtza és az kerités, (és lésen ez) idöknec szorosságában.

26 Es hatuan két hét után kivágattatic az Messias és (az halál) néki semmit nem (árt.) Es az várost és az szent Templomot el puztittya, az köuetkezendö feiedelem népe annira hogy az ö vége légyen (neminemö) víz özönnel, és mind az hadnac végeig tel ijességgel való pusztúlás.

27 Es meg erösiti sokáknac az szöuetséget egy heten, és fél héten véget vét az véres áldozatnac és az áldozatra való aiándoknac [k] és az vtálatosságoknac el teriedése miatt leszen pusztulás, és mindenestöl fogua való és el tökéllet pusztúlás száll az népre.

d: Daniel könyörgését 1. szent meg bolgattya es Angyalat küld hozzá, ki tizonyossa tegye ötet tudassaganac meg hallgatasa felöl az nepnec szabadulasa varosnac es templomnac epitesse felöl, es azután az Messiasnac el jöueteli es halala felöl es az szaz nyolczuan het nyolcz napnac vtan valo szentseges allapotnac.

e Az az, hogy ertelmedre adgyam az tükör dolgokat melyeket ertem a karsz.

f Az az, mikeppen tudhatod ni kezdettel, parancsolt azonnal nekem az Istn hogy el jönce és te neked megis ertsem

m az iövendö dolgokat melyeket Istnek végzet és rendelt volt az te könyörgésed elöt.

k Tremellius igy fordittya. Az vtan leszen nec hatuan het heted mivel vtánna meg eppitetik az vtza és az árokke.

k Tremellius igy fordittya. Az vtán az vtalatos pusztito nepnec szerge által, mindenestöl el vegezet pusztitas szállt az nepre.

Az 24. 25. 26. 27. verseknec világos Magyarazatya.

Mivel hogy ez negy versekben nagy homalyossag vagyon, fükség azert azokat meg magyarazni: könyörge az Daniel Babyloniában Istennet az nepnec az fokságbol való szabadulasa felöl, és leruso-lasanac.

Ieremias. Es lésen az Templomban pusztulasnac vtolsosagha.

lennec meg eppitese felöl, minec vtánna meg ertette volna Ieremias prophetanac irasából, hogy az Isten hetuen elrendöt vetet volna az o fokfagoknac, Azert ez negy^ versekben felel Danielnec az Angyal altal az ö konyorgesere. Azt mondgya azert az Angyal Danielnec az 24 versben. Az te neped felöl, es az te varasod felöl, es hogy vege fakadgyon az gonoszsagnac, hetuen heteknek rendeletetec Istentöl &c

Ho ot az nepet es az varast jelente enec mondgya, nem hogy Isten azokat meg vetette volna az minec nec mellyec magyarazzac, hanem azert, mert Daniel felöl igen forgalmatos vala azoknac allapatyakrol. Mintha azt mondana, Az mely nepet es varo ert ily forgalmato faggal cörekefel, annac az nepnec fabadulasara, es az varonac meg eppitesenec az Isten ren felt hetuen heteket Nem ezac annac pedig hanem az Messiasnac el boczatasanac rendelte ez időt, Mert Isten nem ezac az nepnec fabadulasa, es az varosnac eppülese fe halgarot meg tegedet, hanem az Messiasnac el boczatasa felölis, azaz, Nem ezac meg fabaditya az nepet az Babilonabeli fogsagbol, es nem ezac meg eppiti Ierusalemet, hanem az meg igert Messiastis el oktatya, ki az neket az lelki foglagbol meg fabaditsa es lelki varoft epputen Istennec, az nepet meg fabaditsa az bünöl, az el vezetet galfagot helyere allitsa, hogy az Iarasoknac es idöuend Sleseknec vege legyen, es az fenteknec fenee az Messias az Prophetac, Papi, es kiralj meltosag^t fel kenette^ec

Mi^e hogy pedig az mondgya hogy Isten mind ezeknec hetuen heteket rendelt, meg kell latnonc meni időt tefen az Azert az fere trasban ker fele hetec vadnac. Elsö rendbeli hetec napi fam ferint valo hetec, mel^ek ket napokbol allanac mint Deut 6. v 9 mikor azt mondgya Motes hogy az husuet vtan az Pinkofton ünnepeg ner heteet szamlallyanac Masod rendbeli hetec, efrendi fam ferint valo hetec, melly hetec aet het efrendöböl allanac, mint Leuit. 25 v 8 Holott meg ha igya Isten Mofinec, hogy het efrendöt heteket szamlallyon, mellyec het het ezendöt foglallyanac bö Az Angyal azert nem napoknac hanem efrendekrec hereröl fol, mellyec mindeneftöl 490 efrendöt tefnec, mert hetuenker valo het 490 Azert azt mondgya az Angyal, hogy az nepnec haza menete mec az varosnac, az Templomnac meg epöletenec es az Messiasnac el boczatasanac, halalanac, fel tamadasara 490. efrendöt rendelt Isten Vgymba azt mondana, Az rabsag es az Isten haragia 70. efrendeig volc, de ütem az ö kegyelmeffe get herfzarel kiilyeb terjezti, tudni illik hetuen hetuen efrendeig &c.

Az husuen, tödic versben meg ranitya az Angyal Danielt ez 490 efrendöket honnet kellyen szamlalni, Azt mondgya azert Az nepnec fabadulasa es Ierusalem nec meg epitefe felöl valo befednec ki menetetöl fogua &c Ho ott az befednec ki menetelt ertsd az Cyrus kiralnac paranczo^atyanac ki hirdetefet, Mert minec vtanna Cyrus meg vötte volna Babyloniat, es az Perfakra a fallot volna az Chaldeusoknac es Aßyriabeliekner birodalmara, meg kiralatya es trasban mindenöt birodalmaban el hirdetett Cyrus hogy az tudoknac fabadfagos legyen haza menni es ufgembe, és meg eppitent az Isten Templomat mint meg vagyon irua 2 Par. 36 1 Esdr 1 Annac okaért noha egy ebec mafut kezdic ez 490 efrendöket szamlalni De minden kerdegneknöl kel kezdeni az Cyrus birodalmanac elsö efrendeteröl, mikor parantsolatot ada az nepnec haza menetele felöl De azt vegyed efedbe hogy az Angyal az hetuen heteket harom reßre ozta ya. Het hetekre, hatuan ket hetekre, es egy hetre. Mert azt mondgya, az nepnec haza menetele, es az varosnac meg eppitele felöl valo befednec ki menetetöl fogua az Messiasig het hetec &c.

Az het etes pedig reßnec 49 efrendöt, mert az mint mondo^ o^ le^ het bö foglal het efrendöt, hetfer het^ pedig 49. tefen. Ennyi idö vagyon az foglagbol valo fabadulasra^ fogua az Templomnac eppitesenec vege g mert az fundamentomar harom efrendeig vetetec meg^e vegeztec az rakaßar 46 efrendeig mint az Ezdoktis mondgyac 46 efrendeig eppiteret ez Templom loan 2 Masodfor^azt mondgya, hatuan ket hetec vadnac az Christus feiedelemig, es az nep haza megyen meg eppitenec az vtza, az kertes, tefen pedig az hatuan ket het 434. efrendöt, ez idö alat eppült meg az varos, annac vtan, es kertese, az Messiasig ez idö allat ^ertel, az az, az fabadulasiol fogua 434 efrendnec forgalaban, mert noha ennec el^tte 5 ßeret vala, mind az altal ez idökorba kezdte kedet megaz kereztelö Ianostol, es meg jelente magat ez vilagnac mikor harminez efrendös volna Luc 3 Azrts mondgya hogy idönec forolsagaban epül az varos, az az, nagy nyomorusagos időben, foc haborutaggal, mint azröl bizonsagot tesben az Esdras, Nehemias, es az Machabeusoc könyu

Az 26 versben az Christusnac halalarol ez fel tamadasarol nagy reszben fol az Angyal Mert azt mondgya hogy 62 het mulua az Messias meg öletetic es nekinem ert az halal ho ott azt vegyed efedbe hogy az 62 hetnöz kell szamlalni az het^es melyröl ez elöt fola Azert meg ölettetic az Christus 69 hetec vtan, minec vtanna az Babylonabeli fogsagbol meg fabadulnac Mellydologhnac az köuetkezendö versben bizonyos efrendeiet mondgya mert azt mongya hogy het hetec es hatuan ket hetec vtan egy heten fokaknac megerösiti az ßöuetseget es hogy megis niuabban fokfon azt mondgya hogy fel hetbe veget vér az aldozatoknac, tudni illik az ö halalanac aldozatnyanak altal, hetfer fol az Angyal az Christus kereztsege vtan valo efrendökröl, mert az ö kereßsegnec vtanna minec vtanna tanitott volna fel hetig, az az, negyed fel efrendeig, az vtan meg hala, es az ö aldozatanyanac es vere hallasanac altala az Istennec velönc való ßöuetseget meg erösite és meg perfe^é, he ot vifontag azt vegyed efedbe hogy az hetnec fe^e, az az, negyed fel efrendö nem tölt bö De Az angyal neuez hetuen heteket vgy mint keret szamot, hogy az huuec arrol inkab meg emlekezznec, hanem ha magyarazod azt az Apaßtaloknac tanitasoknac idejére: De az nem negyed fel efren időtöt.

Mind ezeknec vtanna, hogy az ßdoc el ne^ idgyec magokat, hanem gondolkodgyanac az Pönitentiarol, iöuendöz mond ö nekec es az varosnac vtolso veßedelmekröl és romlasokrol. Mert azt mondgya;

Az varoß

és mignem meg emezteknec, es minden vegig tefen pusztitas.

Paginam. *Az vtalatoßagoknac el tevedejeert pusztulas leszen meg nem szünöt, töl es vegezet, meg emezteknec köuetkezic az meg kemenyedet nepre. Cal es a^ v. 6. latoßagoknac el tevedese fen el almelkodic a^ember) es mind vegig es a^ vegezet veßedelmig ßall az meg kemenyedett nep (a^ pusztulas) Calampo. Ez szaz pusztulasnac vtalatoßagtes mind az emezteßig, és tellyes veßedelmig ßall (a^ pusztulasig) az el veßönepre*

Muntterus. *Es az vtalatoßagoknac el tevedeßere fen pusztulas, es mind az meg emeztetßig es el vegezet pusztulßig ßall az nepre melly mel^ to az puszta lasra.*

Az várost és az templomot el puſztitrya az iővendő feiedelemnec népe, mellyen érti az Titus Czaſart ki őket mindeneſtől el ronta és el puſztita mint az ozőn viz vagy ár viz mindent el puſztit, hogy pedig magoknac ne higyelkedgyenec és az vtolſo veſedelemből ſabadulaſt ne reményienec, azt mondgya hogy Iſtentől el vegezteteſ puſztulas fall reaioc, és az hadnac vege őrőcke valo puſztulas léſen, ez fornyű puſztulaſnac pedig az oka azt mondgya hogy nem egyeb léſen, hanem az vtalatoſſagoknac el teriedeſe, melyen erti az bűnnec el aradaſat. &c. De azt tol eſedbe vegyed hogy az Ieruſalem puſztulaſanac eſtendeie, nem kell ſamlalni az 70 heteт közze, mint azoc az Chriſtus halalaban el tőltec, az vtan az puſtulas lőtt 42. eſtendőuel, &c.

X. *Réſz.*

Ieleni Danielnec egy ferfiu gyolcs ruhaban, ki Prophétal az Perſia orſagra kőuetkezendő hadakrol.

1 CYrus királnac harmadic eſitendeiében, ki Perſiánac királya vala, ſió ielentetéc Dánielnec, ki neueztetic vala Baltaſarnac, és annac az ſiónac és az rendelt nagy időnec igaſſága, és az ſiónac értelme (adatéc) néki azon látásban.

2 Azokon az napokon adám magamat ſiráſnac, három egéſz hetnec napiain.

3 Kéuánatos állatoknac etkét nem őttem, hús és bor bę nem ment az én ſiámon, ſem kenettel nem kentem magamat, migbę nem teléned az három heteknec napiai.

4 Es az első hónac huſion negyedic napián valéc én az nagy Hiddekel neuő folyó viznec partyán.

5 Es mikor ſiemeimet fel emeltem vólna, látám és imé egy férfiu vala ott gyólts ruhában öltőzue, és dereka fel vala őruedezue drága ſiép arannyal.

6 Es az ő teſte mint az Tharſis (drága kő) és az ortzáia, mint az villamáſnac ábrazattya, és az ő ſiémei mint az égő ſiőuednekec, és az ő kariai és kezei, mint az tűzes ęrtznec ábrazattya, és az ő beſiédénec ſiaua, mint az ſoka-ſágnac ſiaua.

7 Es én Dániel látám egyedül az látáſt, és az férfiac kic én velem valánac, nem láttác ezt az látáſt, hanem nagy réttenés ſálla reáioc, és el futánac, hogy magokat el rőytenéc.

8 Es én magam hagyatám egyedül, és látám ezt ez nagy láſt és ſemmi erő nem maraſt én bennem, és az én ſinem meg változéc annira hogy erőm el velzne.

9 Es hallám az ő beſiédénec ſiaát, és mikor hallanám az ő beſédénec ſiaát, vgy mint álom miatt ortzámra búrúléc, és ortzám az földön vala.

10 Es imé egy kęz illete engemet, és fel állatá engemet tęrdeimre, és az én kezeimnec tenyerére.

11 Es monda énnékem, Daniel kedues férfiu (Iſtennél,) érez meg az beſiédeket mellyeket te néked ſióloc, és álly az te lábaidra, mert moſt boczáttatam te hozzád, és mikor ez ſiót ſiólaná én velem, fel álléc reſketuén.

12 Es monda énnékem, Ne fély Dániel, mert az első naptól fogua, mellyen indúla à te ſiued hog meg értſed az látáſt és magadat ſanyargaſſad böytöléſeddel az te-

Iſtened

Istened előtt meg halgattattac az te beſédid, és én iöttem az te beſédidért:

a: Okot mongya az Angyal Danielnec, miért nē iött ő hozzá azonāl ha az ő könyörgeſe meg halgattatot. Azt mōgya azért hogy a Perſiai királyoknac dolga tartoztatta meg hūſzon egy. egēſz napig, az az, mind addig mig Daniel könyörgött.

13 a De az Perſia orſzágának fejedelme álla én elömbe huſzon egy napig, és imé az Mihal (Angyal) egy az fő feiedelmec közzül iöue hogy nékem ſegitſégül lenne, és maradéc ott az Perſiai királyoknál.

14 És iöttem hogy te néked tudtodra adgyam, az mi következic az te népedre az vtólſo idökben, mert à látás ſoc napokra (ſiólgál.)

15 És mikor ſiólana én velem ez beſédec ſierint, vetém ortzámat az földre, és el némúléc.

16 És imé egy ki haſonló vala ember fiai haſonlatoſſágához, illeté az én aiakaimat, és megnyitám az én ſámat és ſiólléc, és mondéc annac à ki áll vala én előttem: Wram az látásban reiám fordúlának minden faydalmim, annira hogy ſemmi erőm ne lenne.

17 És mimódon ſiólhat ezzel az én Wrammál az én Wramnac ſiólgáia, és attól fogua nem álla én bennem erő, és lélekzet nem marada én bennem.

18 És iſmét illeté engemet mint egy embernec haſonlatoſſága, és az Angyal meg erősité engemet.

19 És monda: Ne fély te kedues férfiu, Békeſég te néked, erős légy és bátorits meg magadat. És mikor ſiólana velem, meg bátoritám magamat és mondéc: Siólljon az én WRam, mert meg bátoritál engemet.

20 És monda: Tudodé miért iöttem hozzád? b Mert moſtan tęrec meg, hogy hartzollyac az Perſiai feiedelem ellen, és én ha kimégyec, imé Görög orſzág feiedelme iö elö.

b: Azaz, el megyec hogy mint az előtt harczoltam az Perſiai király mellett, azonképpē ez vtan ő ellene harczollyac Alexander mellet. Innet meg tetzic hogy minden orſzagoknac hatalkepē vala Angyali vedelmec.

21 De meg beſiéllem te néked az mi meg vagyon iegyezue az igaſſágnac irásában. Mert ſenki ninczen az ki magát erőſſen tartaná ezekben én velem, c hanem czac MIHAL (Angyal) az ti feiedelmetec.

c: Az az, ſenki nem oltalmazza az Angyalt kiuel.

Iſtent egy hazat, hanem czac az Meſsias. Tovabba azt eſedbe vegyed, hogy à mit röuiden monda az Angyal az Alexander birodalmarul, vgyan azonrol bövebben ſol az 11. Caputban.

XI. Réſz.

Iöuendöt mond az Angyal az Perſiai kiralról, Az Görög orſzagról, Aegyptus orſzagról, annac frigyéről és hadakozaſirol az Siriai orſzaggal. Az Sidokrol kic az Aegyptus kirallyahoz futnac, és azoknac vedelmekről. Az Aegyptus és Syria kiralyanac ſoc hadakozaſirol. Az Antiochus keuelkedéről, ki az Antichriſtuſt példazza, &c.

1 ÉS én az Mediabéli Dariuſnac első eztendeiében álléc hogy ötet meg erősitſem, és néki ſegitſéggel légyec.

2 a És moſtan igaſſágot ielentec te néked, Imé meg három király támad Perſiában, és az negyedic el gazdagúl nagy gazdagſággal mindeneknec felötte, és mikor meg halad mindeneket gazdagſággal, fel támazt mindeneket Görög orſzág ellen.

a: Szól az Angyal eſz 3. veſſ ben à Perſiai királyokrol. Cyruſrol. Cambyſesről, Dariuſrol es Xerxeſről.

3 És támad egy erős király, és wralkodic nagy wralkodáſſal, és czelekeſſic mindent az ő akarattya ſierint.

4 Esminec vtánna meg [a] allapodic, meg rontatic az ő orſága, és el oſiol, az egnec négy ſiſtére, de nem ſiál az ő maradékira, és nem az ő wralkodáſa ſierint (wralkodnac,) mellyel wralkodot. Mert ki ſiaggattatic az ő birodalma, és egyebeknec adatic ezec kiuől.

[a] Alexander. [a] Aj 4. mint wanna ez 12. leg birodalmat maganac vęſtes leſzen Monarchia. [b] Az az, nem ſiell az Alexanderbirodalmaz ő ſiatrahanẽ az ő ſzolgáira, ez világnac negyſegeirẽ ſzerint, kiknec birodalmok nem leſzen haſonlo az Alexander birodalmahoz. Mert Antiochus attya Seleucus Syriat foglalá el, mely Sidon orſzagra nezue eſſakra vagyon. Antigonus kiſſ 5 Aſiat napkeletre. Caſſander Macedoniat nyugotra. Ptolemeus Lagus fia Ægyptuſt delre &c. [c] Az az hatalmas lęſzen az Ægyptusbeli kiralynal Syriabeli kiraly es ez is hatalmaſb lęſzen az Ægyptusbeli kiralnal. [d] Ezt azert mongya az Angyal, mert a Ptolomeus Philadelphus az ő leanyat Bernicet ada Antiochus Theosnac,

5 Es meg erősödic az dęli király, és az ő feiedelmi közzül más (meg erősödic) és ez hatalmat vęſien azon, és wralkodic, nagy wralkodás lęſien az ő wralkodáſa.

6 [d] Es egy néhany eztendő múlván egymaſ barátkoznac, és az Dęly kiraly leánya mégyen az éſiaki kiralhoz, hogy öket egybe békeltęſſe de nem lęſien annac arravaló karia, ereie ſem pedig, az király meg nem marad az ő ereiében, hanem kęzbe adatic az aſſiſioni állat, mind azoc az kic azt el hoztac vólt, mind az ő attya, és az kic az időben azt bátorittác.

7 Es támad annac (az király leányának) gyökerének czomotai közzül egy, az ő királi rendiben, ki el ménuén hadat viſien az éſiaki király erősſegei ellen, és azokat el foglallya.

8 Ez annac felötte azoknac Iſteneketis, feiedelmeckel, és azoknac gyönyörüſéges arany és ezüſt edényeckel egybefogſág[b] a viſſi Ægyptusba, és az több eſtendeig wralkodic az eſiaki királnái.

9 Es az Dęli király az ő orſágába mégyen, és viſſza tęr az ő földébe.

10 [e] De annac fiai hadat ſierezznec, és minec vtánna ſokaſágot és ſoc ſeregeket gyüytenec, el iő nagy gyakorta, és mint az ár víz, azonképpen ki teried az ő népe, és által mégyen és meg tęruén hadakozic mind az ő erősſégeig.

11 Es el háborodic az Dęli király, és ki mégyen és meg ütközic az eſiaki királlyal, és állatt nagy ſokſágot, és adatic az az ſokaſág az ő kezébe.

12 Es az az ſokaſág fel emelkedic, és fel fuualkodic annac ſiive, és ſoc ezereket el vezt, mind az által ereiében meg nem marad.

13 Mert az éſiaki király meg tęruén, állatt nagyob ſokaſágot hogy nem az előtt, és egy néhány eztendő múluán el mégyen nagy ſereggel és nagy gazdagſággal.

14 Es azokban az időkben ſokan állanac az Dęli király ellen, és az puztitó fiac [f] az te néped közzül fel fuualkodnac, hogy meg erősitſéc az látáſt, és el veſinec.

15 Mert

[b] Ezt azert mongya az Angyal, mert a Ptolomeus Philadelphus az ő leanyat Bernicet ada Antiochus Theosnac, mellyert az elébbi feleſeget Laodicet meg veté, de vgyan nem maradhata meg közöttöc az baratſág es Bernice bekeſeget nem ſzerezhete. Sőt inkab Antiochus Theos meg vetuen Bernicet, az Laodicet haza fogadá, mely dologert Ptolomæus Euergetes Syriara hadda[l] męgyen de vgyan az Seleucus Callinicus miatt weſs Bernice minden hozza tartozokkal egybe, melly Callinicus mostoha fia volt Bernicenec.

[e] Az az, Seleucus Callinicusnac fiai, Seleucus Ceraunus és Antiochus magonus nagy hadat ſierezne Ptolomeus Euergetes el lenne Ægyptusbeli király ellen, hogy az Syriaban hagyatot nepet Euergetesnec ki üzzek es az ő orſagokat viſſa vegyec, es minec vtanna az Seleucus Ceraunius abban az hadbã el veſſęl negyen az Antiochus magnus es nagy hadal el foglalya Syriat es tudgal, az vtan orſágat meg ſzabaditua megyen Ægyptusra, es azt el dulya mind ez Raphia neuẽ erősſegig.

[f] Az puſztito fiakon erti az pártos es viſſa visszo Sidonemzetſeget, kic közöt az kor az időben nagy partolkodaſoc voltac. Joſeph. lib. 12. Antiq. cap 3. Azt mondgya azert hogy az Sidoc allanac az Ægyptusbeli király melle, de el veſnec es meg ölettetnec Antiochusſal, minec vtanna ő Ægyptuſt meg veſi, ez latua az dolog felől meg telikeſedic.

15 Mert el iő az ésiaknac királya, és töltést tölt, és meg veſi az erős városſt, és az Ægyptus királynac kariai meg nem álhatnac, ſem az ő válogatott népe, és ſemmi ereie nem léſien az ő ellenſége ellen való meg maradáſra.

16 És minet vtánna czelekeſſic az ő ellenſége az ő kedue ſierint, holott ſenki nem léſien ellene álló, állani fog az kéuánatos földönnis, s mellyet az ő ereiéuel meg emézt.

17 [b] Az vtán eſmét el végezi hogy bę mennyen az ő orſiágának minden ereiéuel, békeſſégnec ſiine alatt, és valamit [c] czelekeſſic, és az ő [d] leányat adgya feleſégül az királnac, azt beſzédeckel el általtatuán, de az nem á ll meg abban, és az ő atyánac akarattya ſzerint nem czelekeſzic.

18 És fordittya ortzáiát az ſzigetekre, és ſoc ſzigeteket meg véſzen, és annac gyalázatos czelekedetit megeńhit i egy hadnagý, viſzſza aduán annac gyalázatot, minden ő gyalázattyanélkül.

19 [k] És fordittya ortzáiát az ő maga országánac erősſégeire, és meg botránkozuán el eſic és nem találtatic.

20 [l] És áll ennec helyébe egy, ki az ő birodalmában az adó ſzedőt által iártattya. Ki rőuid napon meg rontatic, nem haragba, ſem viadalban.

21 És áll annac helyébe egy vtálatos, és nem adgyác ő néki az országh Coronáiát feiébe, hanem czalárdſággal mégyen bę, és hizelkedéſſel iút az orſzághoz.[m]

22 És az karoc áruízzel fogattatnac el az ő ortzáia előtt, és megtöretnec: [n] Az ſzőuetſégnec feiedelmeis.

23 [o] És békeſégnec ſziňe alatt, czalárdúl czelekeſzic azzal, és elmenuén győzedelmet véſzen kenués néppel.

24 Nagy czendeſſéggei foglallya el az orſzágnac gazdag réſzét, és azt czeleketzi mellyet nem czelekedtec ſem az ő attyai, ſem az ő őſei, ſakmánt, prędát, gazdagſágot ozt az ő vitęzinec, és gondolkodic az erősſégeknec meg vetele felől, de azt deig (el titkollya.)

g: Reuena. tus földnec nemezi az Sido orſagot, azt mongya ezert hogy minec vtánna Antiochus bo gut allÆgyptuſon, Sido orſagra megyē és aponus bo gnat allya.

h: Az az, valami reſt el veſſen Ægyptuſban, de nem leſſen mindenekről ſerencſes

i: Cleopbatrat, mellyet az vtan Antiochus magnus adott az Epiphaneſnec b. Az az, minec vtánna Antiocus el puſtittya Iudeat, igyekezic az vtan eſmet be menni Ægyptuba, de miuel hogy olyan ſerencſete nem leſſen mint előſer, álnokſsággal igyekezic czelekedni. Leányat adgya az Ægyptum beli kiralnac és el vegezi leanyaual bóg meg állyc az kiralt, de nē czelekeſsic az attyanac kiuanſaga és akarattya ſerint.

k: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokre, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

l: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

m: Ezt mongya az Angyal Antiochus Epiphaneſrul, kit ezuſſegbol illuſtriſnakis neueztec per Antiphraſin, az ő dicsőſegeiert pedig Epimaneſnekis hittac Mongya pedig hogy alnokſsággal iut az orſzagboz, mert Seleucuſt az ő attyafiat meg ölt, annac kiſsebic fiat le vett az meltoſagbol, az N. gyobiknac Demetriuſnac bizelkedic es azt alnokſsaggal veſsi kőrnyul, acképpen az kősſegetis mintha ő nem kiraly vo'na, hanem az aruaknac gondiſeloſe mellett vgy mint kiraly kepe

n: Ezeket nemellyec magyarazzac mind az hueſon ötődic verſig az Antiochus Epiphaneſnec Syria orſaganac el foglalaſaban valo alnoc meſterſegeről az karokon erti az orſagbeli feiedelmeket es hadnagyokat, kic az orſagnac oltalmazaſaban ſinte ollyanoc mint az teſtnec o talmaſaban az embernec kariai Az aruizen pedig ert nepeknec ſokſagat, es azoknac birtokaiuel valo robanaſokat valamelly földre Az ſőuetſegnec feiedelmeken erti Ptolomeus Philometort, ki Epiphaneſſel frigyet akar vala ſerteni. Azt mongya ezert hogy az Ægyptumbeli feiedelmec nagy birtokain kőrnyul vetetnec az Epiphanes hadaual, és meg rontanac mind az ſzerac, mind pedig az kiraly.

o: Ezt azert mongya az Angyal mert Antiochus Epiphanes vgy megyen be Ægyptuba mint ha Ptolomeus Philometornac tutora akarna lenni, miuel hogy az Epiphanes attya egy volt Philometor annyaual az Cleopatraual, és hogy tokab ne keſs kedgyenec hozzaia, kegyes magaual megyen be, es vgy foglallya el az orſagot.

p: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

q: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

r: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

s: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

t: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

u: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

v: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

w: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

x: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

y: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

z: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

aa: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

bb: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

cc: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

dd: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

ee: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

ff: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

gg: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

hh: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

ii: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

jj: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

kk: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

ll: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

mm: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

nn: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

oo: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

pp: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

qq: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

rr: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

ss: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

tt: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

uu: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

vv: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

ww: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

xx: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

yy: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

zz: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

aaa: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

bbb: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

ccc: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

ddd: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

eee: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

fff: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

ggg: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

hhh: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

iii: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

jjj: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

kkk: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

lll: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

mmm: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

nnn: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

ooo: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

ppp: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

qqq: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

rrr: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

sss: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

ttt: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

uuu: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

vvv: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

www: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

xxx: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

yyy: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

zzz: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

aaaa: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

bbbb: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

cccc: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

dddd: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

eeee: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

ffff: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

gggg: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

hhhh: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

iiii: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

jjjj: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

kkkk: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

llll: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

mmmm: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

nnnn: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

oooo: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

pppp: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

qqqq: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

rrrr: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

ssss: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

tttt: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

uuuu: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

vvvv: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

wwww: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

xxxx: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

yyyy: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

zzzz: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

aaaaa: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

bbbbb: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

ccccc: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

ddddd: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

eeeee: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

fffff: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

ggggg: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

hhhhh: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

iiiii: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

jjjjj: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

kkkkk: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

lllll: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

mmmmm: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

nnnnn: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

ooooo: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

ppppp: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

qqqqq: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

rrrrr: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

sssss: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

ttttt: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

uuuuu: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

vvvvv: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

wwwww: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

xxxxx: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

yyyyy: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

zzzzz: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

aaaaaa: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

bbbbbb: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

cccccc: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

dddddd: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

eeeeee: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

ffffff: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

gggggg: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

hhhhhh: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

iiiiii: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

jjjjjj: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

kkkkkk: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

llllll: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

mmmmmm: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

nnnnnn: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

oooooo: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

pppppp: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

qqqqqq: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

rrrrrr: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

ssssss: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

tttttt: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

uuuuuu: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

vvvvvv: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

wwwwww: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

xxxxxx: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

yyyyyy: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

zzzzzz: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

aaaaaaa: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

bbbbbbb: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá proa, &c.

ccccccc: Az az. meg veretteteuen Scipionul, bá erősſegeben lakic, és akarua meg fozte az ő gazdagſágátul, az kősſegtől ólette

ddddddd: Az az. Antiochus megyen az Romai birtokra, mellyec kőrűl noha ſokakat meg vere meg veretteticc egy Romai hadnagytól ſiul, ki vgy adgva viſſza Antiochuſnac azt tatte vala leuni Scipion, bogy ſemmi gyalá

25 Es fel indittya az ő ereiét és siuét az Dęli király ellen nagy sereggel, és az Dęli királis ingerlettetic hadra nagy sereggel és igen erőssel, de meg nem álhat, mert gondokac ő ellene (gonosi) gondolatokat.

p Az az, mivel hogy az Ptolemeus Philometort az ő maga földgal el arulyac, annac okaert erőt vesznek Antiochus és Ptolomeus Philometoron

26 p Es az kic az ő kenyerét éssic meg rontyác ötet, és az ő seregét el nyomia mint egy ár víz, és sokan sebnec miatta el húllanac.

q Az az, ez két király, Antiochus Epiphanes és Ptolemeus Philometor egy másnac veszedelmére igyekeznec, de azt el jedzic barát, ag nac sirea alt és egi másnac hamę arthatnac, az Istentől arra rendelteted időnec elötte.

27 q Es ennec ez két királynac siue egy más ellen való gonosira lęsien, és egy aztalnál hazugságot sólanac (egy másnac,) és az ő tanáczoc véghöz nem mégyen, mert annac vége más időre halaztatic.

r Az az Aegyptumból va 10 meg terieben megyen Ierusalembe, és minec vtánna minden dicsőssęget veghöz visi az vtan Syriaba hazа megyen 1. Maccab. 1. 21. 2. Maccab. 13. 11.

28 r Azért megtęr az ő földébe nagy gazdagsággal, és az ő elmeiében gondolkodic az sient siöuetség ellen, mellyet mikor meg czelekessic, megtęr az ő földébe.

29 s Bizonios időben esmét mégyen Dęlre, de nem lęsien ollyan sierenczés mint elősier vagy mint vtólsior.

s: Az az, esmet masodsoris Ægyptusra megyen, de sierenczeie ollyan nem lesęsen, mintemő volt elősör vagy legh vtolsor.

30 t Es iönec ő reáia olasi orsiági haióc, honnét nagy bánattya lęsien, és visiontag haragsiic az sient siöuetség ellen, és véghöz visi akarattyát, és visisia tęruén egęgyet ért azokal kic el hadgyác az sient frigyet.

t: Ezt azért mondgya, mert mikor Antiochus Alexandriai vitez, az Romai kövecknec sanokra el kellette sandokát hagyni, honnet megteruen Ierusalemre esmet nagy dicsőssęggel megyen, kinec mellne ellanac soc pártolkodo fiúc, kenalképpen Iason és Menelaus, kic az papi seicdelemsegen vinac vala.

31 u Es az karoc ő mellęie állanac, és meg ferteztetic az erős Istennec Sanctuariumiát, és el veztic az siünetlen áldozatot és fel tesiic az puztitó vtálatosságot.

u: Az az, sokan a Sidoi seicdelmec közül állánac Antiochus mellę, kic az templomot meg fertezteticc és az Istени tiszteleteket megronttyac, az Iupiter Olympus kepet az templomban fel allatuan hóg ert imadgyac tiszteliec, mellyannalis nagyob pusztulasnac okа lęsen. Lasd meg. 1. Maccab. 1. es 2 2 Maccab 6. 7. es 8

32 Hogy az kic hitelenül czelekessinec az Isten siöuetsége ellen, azokat meg ferteztesse hizelkedéssel, és az kic az Isteni esméretben meg maradnánac, azokat meg fognác, miképpen hogy meg is czelekessic.

x Ezt azért mongya mert Isten az Antiochus ellen az papi nemzetből tamaszt tya fel az Mattathias fiát az Iudas Maccabeust, kinec nagy lekiaz et nak soc ideig az pogányoc ellen az népnec oltalmazói volnac es nagy dolgokat czelekeztenec.

33 Es az népnec értelmessi sokakat oktatnac, és el esnec sokan fegyuer és tüz miatt, fogság és rablás miatt soc ideig.

34 x Es minec vtánna el húllanac, meg segittetnec kiczin segitséggel, és adgyác magokat hozzá ioc sokan sép beliédeckel.

35 Es az értelmesec közzül el húllanac hogy meg probáltassanac magokban, megtiztitassanac és meg feiérittessenec az végezet ideig, mert még az el rendelt idő touáb lésien.

y Az az mind addig meg az Isten az ő bossu allo haragiat meg nyugtatya Antiochuson.

36 Es czelekessic az ő akarattya sierint az király, és fel emelkedic, és fel magaztallya magát minden Isten felett, és az Istenek Istene ellen csudákat sól, és sierenczés lésien, mig végre mégyen az harag, mert végezés lött (affelől.)

37 Az ő elsinec Isteniuelis nem gondol, sem az asszioni állatoknac kéuánságára nem figyelmezic, és semmi Istennel nem gondol, hanem mindeneknec felötte magaztallya magát.

38 Es

38 Es tizteli az Maozim y Istent az ő helyében, az Istentis kit nem esmértenec az ő attyai, tizteli arannyal, ezüstel, drága kőueckel, és kéuánatos állatockal.

y Maozim, az erősségek Istene, mellyet azert neuez igy az Angyal, mert Antiochus annac tulaidonitotta az ő erejet az ő fegyuerét: Ez versét Tremellius igy oualtia: Es az nagy ereiü istennec erősségeit idegen Istenre bizuan. Az kiket esmerél azokat megiandekozta, &c. Az az, Bizza indeat az Iupiter gond viseletére, kinec képet terusa emben fel emelé. Es az kiket akar fel magaztalni, azokat fel magztallya. Ieronymus igy oluassa. Az Maozim Istent meg erősiti más Istennel kit nem esmert. Vatablus igy Es az Maozim Istennec erősségué teszi (az varosokat) mis Istennel egybe Kit az kit ezelend, azt meg atandekozta, &c.

39 z Es czelekesii (mind ezeket) az erősségeknec keritésiben, az idegen Istennel az kit meg esmérend, és meg sokasittya annac diczőségét, és azokat sokakon Wracká tésii, és az földet el oztya iutalom gyanánt.

z Es az nagy ereiü istennec erősségeit idegen Istenre bizuan. Az kiket esmerél azokat megiandekozta, &c. Az az, Bizza indeat az Iupiter gond viseletére, kinec képet terusa emben fel emelé. Es az kiket akar fel magaztalni, azokat fel magztallya. Ieronymus igy oluassa. Az Maozim Istent meg erősiti más Istennel kit nem esmert. Vatablus igy Es az Maozim Istennec erősségué teszi (az varosokat) mis Istennel egybe Kit az kit ezelend, azt meg atandekozta, &c.

40 Es végezetre meg ütközic ő vele az Dęli király, és mint az forgó szęl úgy mégyen reáia az éiiaki király, szekereckel, louagokal és soc hajóckal, és bę mégyen az földekre, és mint egy ár víz el siéled, és által mégyen (az orsiágon.)

41 Es mégyen az kéuánatos földre, aa és soc városoc meg romolnac, és ezec meg szabadulnac az ő kezéből, Edom és Moab, és az Ammon fiainac feiedelmi.

aa: Erti Sidon orszagot, meg tetzic pedig az 23. 31 és 41. versből hogy Epiphanes baro uszor dula el Ierusalemet.

42 Es veti az ő kezeit az földekre. Es Ægyptus földe nem menekedic meg ő tőle.

43 Es Wralkodic arany és ezüst kéinczein, és minden drágalatos iauain Ægyptusnac, Lybianac és szereczen orsiágnac: az ő iárásiban. bb

bb: Tremellius és az Latabelier es szerentsen orszagbeliec közüc az ő nyomodekat.

44 Es hirec röttentic el ötet Nap keletről és éiiakról, és ki iő nagy haraggal, hogy el veszessen és meg öllyen sokakat.

45 cc Es fundállya az ő palotái-nac sátorit az tengerec között az kéuánatos szent hegyen, és mégyen annac tételére, és nem lészen néki segitője.

cc Nemellyek igy olui Es mikor ualand az ő haborúiába, ertik pedig az Illirius varost melly az ő birodalminac határa vala. holot az hęsseg reália minden kiből el hagyattatec. Lásd meg. 1. Mac. 6. 2. Mac 9. &c

XII. Rész.

Prophétál az Angyal az halottac fel tamadásáról. Ez Prophetiana homályossága ról ból az vsan, &c.

1 ES az időben, miuel hogy az nagy feiedelem Michal (Angyal) a Wralkodic, ki az te népedért áll: mikor leszend az nyomorulságnac ideie, melyhez hasonló nem volt attól fogua hogy az nép kezdett lenni mind ez ideigackor mondom az időben az te néped meg szabadúl, valaki irua találtatic a maz könyvben.

a Ez Michal Angyal, nem egyeb hanem az Iesus Christus &c. Ki az sidoknac es nyomorusagoc ve tet mellyekben vala fel fo Capitanyai az emberiesseg ę meg te'emben magat az ő bizonsagokat el kezdes mellet vegből viselni az vtolso napon. Matth. 24. Iacob 2

2 Es sokan azoc közzül kic alusinac az földnec porában, fel serkennec az öröc életre, némellyec pedig gyalázatra és öröcké való vtálatosságra.

3 Es az bölczec, fénlenec mint az egnec fényessége: és az kic sokakat az igassagra visinec, miként az czillagoc örökön és öröcké.

b Az Christusnac eliöueteli vtán bölczebbec lésznec az emberec az menyben tudnac erteseben ezokaert akkor erről bővebben tudakoznac.

4 Es te Dániel zárd bę ez beszédeket, és peczételd bę az végső ideig, Tudakoznac erről sokan, és az értelem bővebben lesien. b

5 Es tekintém én Dániel, és imé más két Angyal áll vala éggyic az folyó víznec partyán innét, az másic túl az folyó víznec partyán.

6 Es éggyic monda az férfiunac az ki gyólts ruhába öltözöt vala, az ki az folyó víz felött vala: Mikor léſien vége az czuda dolgoknac?

7 Es hallám hogy az férfiu az ki gyólczba öltözöt vala, az ki az folyó víz felött vala, ki fel emelte vala az ö iob kezét és bal kezét az ég felé, meg esküüéc az öröcké élö Iſtenre, [c] hogy ideig, időkig, és az időnec feleig, és minec vtánna el végezic az ſient népnec ereiénec rontáſát, mind ezec el végeztetnec.

[c]: Az Angyal esküeſſel erősíti hogy valamit mondott az ſient népnec az Antiochus Epiphanes ni alt valo háborgataſarul és rontaſarul, azoc mind be tellyeſedenec. Tovabba nem elég azt mongya hogy be tellyeſednec, hanem időtis bizonyoſt lattatnia annac vetni, mert azt mongya ideig, időkig, és az időnec feleig vagy valami reſzeig. Ez előtti peadig capit. 7. Azt mondá az Angyal az Antiochuſrul capit 7. verſ 25 Adattatnac vagy mond az ſientec ö kezé e ideig, időkig és az időnec feleig. Melyet az bölczec ſoc keppen magyarázanac Nemellyec igy hogy valami bizonyos ideig adattatnac az ſentec az kegyetlen kezebe, melly időt ezec az Iſten tud, hogy bizonyos időt neuezzen bizontalan időkert. Nemellyec az időn időken ertenec innepeknec ideit, az Iſten törueny et és az ö tiszteleti, mintha az mondana az Angyal hogy az Antiochus kegyetlenſége annira megyen, hogy igyekezzec el veszteni és valoztatni az innepeket, az Iſten törueny et és tiszteletit, &c. De nem ſükſeg ez illyen idegen magyarazat, mert az Maccabeuſokrol irott könyw, és az ſent Ianoſnac mennyei lataſarol valo könyue erre meg tanit. Azt mongya az hiſtoria, 1 Maccab. 1 verſ 57. Az Cisleu hauanac tizen ötödic napian, (melly ma nalunc karatſon hauanac mondatic,) ſaz negyuen ötödic extendöben, fel tetetec az oltarra az puſtulaſnac vtalatoſſaga Eſmet azt mongya, 1 Maccab 4 verſ 52. Mikor reggel fel költec vólna az Cisleu hauanac huſon ötödic napian, ſaz negyuen nyolcz eſtendöben, áldozanac az oltaron, &c. Honnet megtezic hogy az Antiochuſnac Iſten ellen valo karomlaſa, és az puſtulaſnac vtalatoſſaga, harom eſtendeig es egy neham napig, közel negyed fel extendeig allott. Az ſent Ianos lataſaban capit. 12. Az aſſzon allat (vgy mond) el futa az puſztaba, holott vagyon Iſtentöl keſzitetett helye, hogy ott taplaltaſſec ötet, ezer két ſaz hatuan napig. Eſmet capit. 13. Adattatec vgy mond) az beſztianac harom ora valoſág és adatta ec ezt hatalom hogy negyuen két holnapig ſzualkodnec. Holot ſo. ſent Ianos az Antichriſtuſrul, két minden keſzegnelkül geidazot az Antiochus Epiphanes. Eſmet mond capit 12 Es adattatanac az aſſzon allatnac ſzarnac hogy az ſarkany elöt el repülne az puztaba, hogy ott taplaltaſſec ideig, időktig, és az időnec feleig. Azert immar ketſzegnelkül valo dolog hogy Danielnec az idö, idöc es az időnec darabia teſſen. 42. holnapot, vagy 1260. nap pot az az, közel negyed fel extendöt. Ennt ideig mongya hogy leſſen az Antiochus karomlaſa. Azt mongya azert Daniel, hogy az Angyal eskúeſſel mondotta, hogy mind ezec meg leſſenec időnec, időknec, es időnec darabianac vranna, vagy ez idö alatt és az vtan meg rontya az Iſten az ö nepenec rontoianac eretet.

De itt egy nagy neheſſeg tamad elönkbe. Mert capit. 8. azt mondá az Angyal hogy két ezer es harom ſaz napig leſſen az puztito vtalatoſſag es az ſünetlen vetó aldozatnac el vetele. Melly napoc teſznec mint meg mondottuc hat eſtendöt harom holnapot és egy neham napot. Melyre kűlömben nem feleltes tünc, hanem ha azt mongyuc hogy az Antiochuſnac elsöl fogua valo kegyetlenſege az Sidoc ellen mind vegig enni ideig tartot. Es pedig igaz felelet Mert azt mongya az hiſtoria hogy ſaz negyuen harom eſtendöben ment be elöſzör nagy kegyetlenſeggel az Antiochus Ieruſalembe. 1 Maccab. 1 verſ. 21. Meg ſünt pedig az ö kegyetlenſege 148. eſtendöben. 1. Maccab. 6. verſ 52.

8 Es én hallám és nem értém, és mondéc: WRam mitſoda léſien ezeknec vége?

9 Es monda: Menny el Dániel, mert bę vadnac zárua és peczételue ez beſzédec vtólſo ideig.

10 Meg tiztitatnac, meg feiéritetnec, és meg friſſeltetnec ſokan, [d] és az hitetlenec hętetlenül czelekeſznec, és à hitetlenec ſemmit nem értenec, de azér telmeſec értenec.

[d]: Az az, meg probalo tatnac mint az arany es ezüſt az tüzben.

11 Es

11 Es az időtől fogua mellyen el vétetic az síünetlen áldozat, és fel tétetic az puztitásnac vtálatossága, léſien ezer két ſáz és kilentzuen nap.

e: Ezek meg bizonittya a mi megyarazarunkat az időről, időkről es az időnec felerül. Mert az ezer két ſaz es kilenczuen nap, mindeneſtől negyed fel eſztendő teſen.

12 Bódog az ki vária, és éri az ezer három ſáz és harmintz öt napot: f

f: Az az, Az Templomnac meg tiztitasa vtan 45. nappal ſockal iob allapattya leſen a nepnec, mert ez idő alatt az nep mindeneſtől meg menekedic az kegyetlen Antiochustol.

13 Es te Dániel meny el az te határodig, és el nyugſiol, és állaſz az te állapatodra a napoknac végén. g

g: Az az, meny el az te életednec vtolſo hataraig, mellyet Iſten neked rendelt. Az vtan te meg halſz, de eſmet fel tamadſz az te állapatodra. Nemellyec igy fordittyac. Menj el az te hataradig, nyugodgyal es maradgy meg vegig az te allapatodban. Azaz, Elegedgyel meg moſt ez latoſſal, ne tudakozzál az Iſtennec titkai felöl, &c.

5 *Az köuethezendő két vtólsó Caput nintſen az Sidó betüben, ſem az Görögben, hanem az Theodotion Bibliaiából vétetet.*

Susanna Historiája 2

XIII. Réſz.

Ioacim feleſégül véſi magának Suſannat az Helcias leanyat, kinec kerelmére fel geriedvén két vén emberec, ſorgalmaztattyác őtet bűnre, kiknec mikor Suſanna nem engedne, vadoltatic az vénektől paráznaſágban, halálra iteltetic Suſanna ki mikor Iſtennec könyörgene fel indittya Danielt Suſannának menteſere. Dániel ez dolgot vrjonnan meg látuan, talállya az vén embereket hamis biraknac lenni, kiket tőrueny ſerint még ölet, és Suſannat ártatlannac talállya, &c.

1 VAla egy férfiu ki lakic vala Babyloniában, kinec neue vala Ioachim.

2 Ki feleſégül vőtt vala egy Suſanna neuőt, Helcias leányát: ki igen ſiép termetö és Iſten félö vala.

3 Es ſiüleijs igazac valánac, és leányokat az Moſes tőruényében oktattác vala.

4 Ioachim pedig igen gazdag vala, kinec háza mellet kerte vala, kihöz az Sidoc gyakran tárnac vala, miuelhogy egyebeknél mindeneknél beczületesb vala.

5 Touábba abban az eſtendőben, két vén embert töttec vala biróuá, kikről az WR ſiólott hogy Babylonból ſármaz ott az álnokſag, az vén biráktól, kic az népet igazgattyác vala.

6 Ezekis azért gyakorta valánac az Ioachim házánál, kikhöz mennec vala azoc à kiknec valami perec vala.

7 Mikor pedig az nép ebe el oſiol vala, ſiokot vala Suſanna bemenni az ő férie kertébe múlatni.

8 Az két vén biró pedig látya vala őtet, hogy minden nap bemégyen és ott iárogar, és ékrelen ſeretettel ellene fel geriedénec.

9 Es

9 És az ő elméieket és ſiemeket el fordítác, hogy az égbe nem tekinthenének, és az igaz ítéletről meg nem emlékezhénec.

10 És mikor mind ketten annac ſierelme miatt meg ſebhettec vólna, mind az által éggyic az máſiknac az ő faydalmát nem ielenti vala.

11 Mivel hogy ſiégyenlic vala az ő buiaſágokat ki ielteni, hogy kéuánnác ő vele való éggyesülnec.

12 Továbbá mikor ſzorgalmatoſon reá vigyáznának, hogy őtet láthatnác minden nap: Mondának egy máſnac.

13 Menny ünc el háza, mert immár ebédnec ideie vagyon, és ki ménuén, egy máſtol el válának.

14 És meg tęruén, mind egy helyre ménének, és mikor közt ők okát kérdeznéc, végezetre buia kéuánſágokat meg vallác, és köz tanáczal időt rendelének, mellyen ő magát egyedül találhatnác.

15 Lőn azért hogy mikor álkolmatos időt gondoltac vólna, Suſanna az ő mindennapi ſiokáſa, ſierint két leánnyal az kertbe bę méne, és miuel hogy hęuſég vala, moſodni akara.

16 És ſenki ott nem vala, az két vén embernél egyęb, kic ott lappagnac vala, és reijá vigyáznac vala.

17 Ackor az Suſanna a' leányoknac monda: Hozzatoc én nékem olayt és ſzappant hogy moſodgyam meg, és az kertnec aytáit záriátoc bę.

18 Mellyet az mint parantſolta vala meg czelekedének, és bę téuén az kert aytáiát, ők röytec helyenki menének, hogy el hoznác az mit parantſolt vala nékic, és az véneket nem látác, miuel hogy el röyteztenec vala.

19 Lőn azért hogy mikor az leányoc ki mentec vólna, az két vén ember fel kele, és Suſannához futamának, monduán:

20 Imé az kertnec aytai bę zárolua vadnac, és ſenki nintſen ki minket láſſon, és minket az te ſierelmed el fogott, azért engedgy mi nékünc, és magadat ádd mi nékünc.

21 Ha azt nem miueled, bizonſágot téſiünc ellened, hogy egy iffiu vóit veled, és azért boczáttad el az leányokat tűlled.

22 Ackor foházkodéc Suſanna és monda: Minden felől ſiorongatnac engemet az búſongáſoc. Mert ha czelekeſiemis ezt, az halál nékem kęſien vagyon, ha nem czelekeſiemis azt, ki nem menekedem az ti kezeitekből.

23 De mind az által iob énnékem, hogy à gonoſſágot ne czelekedgyem, és úgy eſſem kezetekbe, hogy nem az WR ſzine előtt vétkezzem.

24 Es azonnal Suſanna nagy fel ſióual kiálta, és az két vén emberekis ő ellene kiáltának.

25 Éggyic

25 Eggyic azért ő közzülöc futaméc, az kert aytaihoz, és meg nijta.*

26 Es mikor az kiáltáſt az kertből à ház népe meg hallotta vólna, bę futamánac az aytón, hogy látnác mi dolog vólna.

27 Mikor azért az vénec az ő beſiédeket meg mondottac vólna, felötte igen ſiégyenléc az ſőlgác, mert ſoha ſemmi èffęle dolog Suſannához nem hallatot vólna.

28 Mikor pedig más napon az nép Ioachimhoz az ő fériéhöz bę gyűlt vólna, az kęt vénis elő iöue, kic rakuác valánac hamis gondolatockal Suſanna ellen, hogy ötet halálra itélnéc.

29 Es az nép előtt mondánac: Küldgyetec Suſannaért Helcias leányáért, Ioachim feleſégeiért.

30 Ackor elő hiuác, és elő méne ſiűleiuel és gyermekiuel és minden rokoniual.

31 Vala pedig Suſanna igen kedues tartott, és ſiép ábrazatú.

32 Annac okaért miuel hogy bę fedezte vala magát, el vétetéc ortzáiárol az fedél, hogy ſiépſégéuel meg elegedhetnénec.

33 Ez után mikor rokoni ſirnánac, és mindenec kic ötet eſmértec vala.

34 Vgyan azon kęt vén ember fel kele az nép között, és kezeket feiére vetéc.

35 Es ő ſiruán az ęgbe néz vala, miuel hogy lelkénec bizodalma vala az Wrban.

36 Mondánac azért az vénec: mikor mi maguac iárnánc az kertben, ez kęt leánnyal bę iöue, és mikor az kert aytáiát bę téuén leánit tűle el boczátta vólna.

37 Méne hozzáia egy iffiu ki ott titkon vala, és vęle vétkezec.

38 Touábba mikor mi az kert ſiegeletiben vólnánc, és ez gonoſſágot látnóc, hozzáioc futámánc.

39 Es mikor kaptuc vólna az czelekedetben, az iffiat meg nem foghatóc mert nálunknál erősseb vala, és az aytót ki nituán el ſialada.

40 Ezt pedig meg foguán, mikor kérdenöc ki vólna az iffiu, nékünc nem akará meg ielenteni, ezeknec mi bizonſági vagyunc.

41 Ezeknec az gyülekezet mikor hitt vólna, vgy mint véneknec és az népnec biráinac, ötet halálra itéléc.

42 Ackoron Suſanna nagy fel ſióual kiálta, és monda: Örök Iſten titkoknac értöie, ki mindeneket tudſz minec előtte meg lennénec.

43 Te tudod hogy ezec hamis tanu bizonſágot ſiólánac én ellenem: Imé én meg haloc holott ſemmit azokban nem czelekedtem, az mellyeket ezec én ellenem gonoſiúl és álnokúl gondoltanac.

44 Es meg halgatá az WR az ő beſiédét,

45 Es mikor halálra vitetnéc, inditá az Iſten egy iffiunac az ő lelkét, kinec Dániel vala neue.

46 Es

46 Es nagy fel sióual kiálta: Tizta vagyoc én ennec véretől.

47 Kire fordúla à nép, es monda: Mitsoda sió ez à mellyet siólál?

48 Ackoron ő közikbe áluán, monda: Illyen bolondoc vattoké Izrael fiai, hogy az Izrael leányát, iól végére nem ménuén az dolognac kárhoztattyátoc?

49 Terietec visisia az itéletre, mert ezec hamis tanubizonságot siólottac ez ellen.

50 Ezokaért ackor visisia tere az sokaság: Es mondánac néki az vénec. Iöy ide és ülly mi közünkbe, és minékünc mutasd meg hogy Isten te néked adta ezt az vénekhöz illendö tiztet.

51 Es monda Dániel: Válasiátoc el öket egy mástol, hogy öket meg kérdezzem.

52 Minec vtánna pedig egy mástól el válaztottác vólna, ackor Dániel hiuá eggyiket, és monda néki: Te régi idötül fogua meg rögzött gonosságnac véne, mostan iöttenec elödbe az te büneid, mellyeket ez elött czelekedtél.

53 Hamis itéleteket czelekedvén, mikor az ártatlanokat kárhoztatod vala, az ártalmasokat pedig igazitod vala, holott az WR meg parantsolta hogy az ártatlant, és az igazat meg ne öld.

54 Most azértha ezt láttad, mitsoda fa alatt láttad, hogy vétkeztenec: Az pedig felele: Lentiscus [a] fa alatt látám.

55 Kinec Dániel monda: Igazán hazudál az te magad feiére, mert imé az Istennec Angyala töle értelmet véuén, kette vág tégedet.

56 Ackor azt fel felé külduén, hagyá hogy az másikat hijnác elö. Kinec monda: Chanaan nemzetsége inkáb hogynem Iudaié, az siépség czalt meg tégedet, és az buiaság fordította el az te elmédet.

57 Igy czelekeztec vala Izrael leániual, és azoc féltekben veletec élnec vala: De az Iudah leánya az ti álnokságtokat nem sienuedte.

58 Most azért mond meg énnékem: mitsoda fa alatt kaptad öket hogy vétkeztec, az pedig monda: töldgy fa alatt látám.

59 Kinec Dániel monda: Igazán hazudál teis az te magad feiére, mert immár téged vár az Isten Angyala fel húzuán az fegyuert, hogy téged ketté vágion, és mind kettötöket el veszessen.

60 Ackor az egési gyülekezet fel sióual kiálta, és áldá az Istent azoknac meg tartóiát, az kic ő benne vetic reménségeket.

61 Es egyetembe az két vén emberre támadánac, miuel hogy Dániel az ő magoc siáia által meg győz[illegible] öket, hogy hamis tan[illegible]st mondottác vólna.

62 Es

[a]: Miuel hogy az mi országunkban, ninsen Lentiscus, nem tudgyuc meg mondani mitsoda fa legyen. Azt iriac felöle, hogy minden kor zöld es haromsor tevem egy ezstendöben.

Deut: 19. v: 18. Pro: 19 v. 5.

61 És őket azon halálnac nemével büntetéc az Moſes törvénye ſierint, mellyett gonoſiúl felé barátyoc ellen gondoltac vala, és őket meg öléc, és azon az napon az ártatlan vér meg tartátéc.

63 És Helciás és az ő feleſége az ő leányokért Suſannaért Ioachimmal az ő férjével egybe és minden rokoniual diczéréc az Iſtent, hogy ſemmi gonoſſág ő benne nem találtatot vólna.

64 Daniel pedig attól az napſágtól fogua és az után, az népnél nagy becſülletben vala.

65 Mikor pedig Aſtyages király meg hólt vólna, az Perſiai Cyrus veué magához az orſtágot.

Bel Iſtenája.

XIIII. Rész.

Az Bél néző bálványról és annác etelről mellyet az papoc emézténéc vala meg, Daniel az királnac eleibe adgya az Papoc czalárdſágát, kiket feleségeſtől gyermekeſtől meg ölet, Daniel az Belt mind kapolnaſtol el rontya. Az ſárkantis meg ölí Daniel, mellyet az Babyloniabéliec imádnac vala, mely dologért ötet az oroſlánoc közé veté, kinec Habacúc eledelt viſen Iſten parancſolatyából. Daniel az király eltuénen találtya az oroſlánoc között, az vádolókat azoc közé veteti.

1 DANIEL az királlyal: él vala barátſágoſon, és minden baráti között tiszteletes vala.

2 Vala pedig az Babyloniabélieknec egy báluányoc, kinec Bel vala neue, melyre minden nap költenec vala tizenkét [a] véka liszt, negyuén iuhot: és hat mettretabort.

[a] Artabe. Ez neuezi a Hebrheusoc nemet.

3 És az király y tiszteli vala azt, és hogy imadná minden napon hozzáia mégyen vala, Daniel pedig az ő Iſtenét imadgya vala, kinec az király monda: Miért nem imádod az Beluſt?

4 Mert így mond nem tiszteli em az kézzel czinált báluányokat, hanem az élő Iſtent ki az földet mennyet teremtette, és kinec hatalmában vadnac minden lelkes állatoc.

5 Kinec az király monda: Bél nem láttatiké te néked élő Iſtennec lenni? auagy nem látodé mely ſokat éſſic és iſſic.

6 Ackor Daniel neuetuén, monda: Ne tévelegy király, ez belől ſár, kiuől pedig értzből vagyon czinálua, és ſoha ſem éſſic ſem iſſic.

7 Az király azért meg haragodtuán az ő papiáit hiuatá és monda nékic: Ha én nékem meg nem mondgyátoc ezt az mit költünc, ki ésſi és iſſia meg, meg haltoc.

8 De ha meg mutattyátoc hogy Bel ésſi meg, Daniel meg hal, miuel hogy káromlaſt ſzólot az Bel ellen, és Daniel monda: Legyen így az mint mondod.

9 Valának pedig az Bel papiai hetuenen, feleségeknélkül és gyermekeknélkül, és mikor az király Daniellel az Bel Templomába ment vólna.

10 Azon Bel papiai mondának: Imé mi ki mégyünc, te pedig király az étkeket tétesd elő, az rendelt bortis tétesd elő és az aytót bé téuén peczételd bé peczéteddel.

11 És

11 Es ha reggel viſſia téruén nem találſz mindeneket hogy Bél meg öt, hallyunc meg mi, auagy hamiſſat ſiólot Daniel mi ellenünc.

12 Azoc pedig bátran ſiólnac vala, mert az aztal alatt titkon való bę menéſt czináltac vala, mellyen mindenkor bę mennec vala, és az mi az aztalra tétetett, vala el viſſic vala.

13 Mikor azért ki mentec vólna, az király Bélnec az étket elö téteté, és az Daniel ſiólgai hammat hozánac az mint meg hatta vala, és az király előtt az egéſi Templomot bę hintéc, és ki ménuén, az aytót bę téuén és az király peczetiuel meg peczeteluén, el ménénec.

14 Az Papoc pedig az ö ſiokáſoc ſierint étzaka bę menuén feleſégeſtöl gyermekeſtöl, meg ölnec mindeneket és meg iuánac.

15 Es mikor az király Daniellel eggyütió reggel fel költ vólna.

16 Monda: Eppen vadnaké Daniel az peczétec? kinec Daniel monda: éppen vadnac király.

17 Mihelt pedig az király meg nita az aytót, tekintuén az aztalt, nagy ſióual fel kiálta. Nagy vagj ö Bél és ſemmi czalárdſág nálad nintſen.

18 De Daniel neuetuén, az királt meg tartoztatá hogy bę ne menne, és monda: Tekincz meg az pagyimontomat és vedd eſiedbe mitſoda nyomdékoc legyenec ezec.

19 Ackor az király monda: Látom férfiaknac, aſſioni állatoknac és gyermekeknec nyomdékokat.

20 Es meg haragoduán, az papokat feleſégeſtöl gyermekeſtöl meg fogatá, kic mikor mutattác vólna az röytec aytókat, mellyeken bę ménuén meg eméztic vala à mit az aztalra téſinec vala.

21 Az királtól meg öleténec, és ö töle az Bel Daniel hatalmába adatéc, ki ötet mind Templomoſtól el veſité.

22 Vala pedig vgyan azon helyen nagy ſárkány, kit az Babylonjabéliec tiztelnec vala.

23 Es monda az király Danielnec: Auagy eztis çrtzből czináltnac mondodé? Imé ez çl, és éſſic iſſic. Nem tagadhatod hogy ez élö Iſten ne légyen. Azért imádgyad ezt.

24 De Daniel monda: Az én WRamat Iſtenemet imádom, mert ö az élö Iſten.

25 Te pedig király adgy hatalmat énnékem, és ezt ez ſárkánt fegyuernélkül és dorongnélkül meg ölöm, kinec az király monda: adoc néked arra hatalmat.

26 Dániel azért ſiurkot, fadgyat, és ſiört eggyütt meg főzé, és mikor abból téztákat czinált vólna, az ſárkány ſiáiába veté, és az meg haſada. Daniel pedig monda: Imé ez az ti Iſtentec.

27 Mel-

27 Mellyet mikor az Babyloniábeliec hallottac vólna felötte igen bosisionkodánac, és támaduán az királra mondánac. Az király Sidóuá lött ki Belt el vezté, az Sárkántis el vezté, az papokatis meg ölé.

28 És menuén az királhoz mondánac, Add kezünkbe Danielt, vagy téged házad népéuel egybe el veztünc.

29 Mikor azért látná az király hogy felötteb erőltetnéc, siükség képpen kénsieritetuén, Danielt kezekbe adá.

30 Es azoc ötet az orosiláñoc vermébe vetéc, holott hat napon lön.

31 Vala pedig az veremben hęt orosiláñ, mellyeknec minden napra kęt tagot és kęt iuhot adnac vala ételekre. Az nap pedig semmit nem adtac vala hogy Danielt megennéc.

32 Touábba vala Iuda orsiágában Habacuc Prophéta, ki pépöt főzött vala, és kenyeret törtelt vala az kosárba, és mégyen vala az mezőre hogy az aratóknac vinné.

33 Kinec monda az Angyal: Vidd el az ebédet ki nálad vagyon Babyloniába Danielhöz az orosiláñoc vermébe.

34 Felele Habacuc: Babylont én Wram soha nem láttam, és az verem hól legyen nem tudom.

35 Ackor az Angyal az ö teteiét meg fogá, és feie haiánál fogua el ragaduán és el viuén az ö lelke sebességéuel Babylonba, az orosiláñoc verme felött helhezteté.

36 Ott mikor Habacuc kiáltott vólna, Daniel, Daniel vgy mond, Vedd el az ebédet mellyet néked az Isten küldött.

37 Ackor Daniel monda: Mégis meg emlekeztél rólam Isten, és azokat az kic téged keresnec és sieretnec el nem hattad.

38 Azért azonnal fel kele és éuéc. Az WR Angyala pedig Habacucot esmét azonnal helyére viué.

39 Az király pedig heted napra méne siratni Danielt, és mikor az veremhöz ment vólna és bę tekintet vólna, imé Daniel ül vala.

40 Ackor az király nagy sióual kiáltuán: Nagy vgy mond az Danielnec Wra Istene, és nintsen más te kiuöled.

41 Ötet azért az veremből ki vonatá, és hányatá vgyan azonba azokat, kic azö vesiedelmére igyekeznec vala, kiket azonnal ö elötte meg éuénec (az orosiláñoc.

Daniel könyuének bége.